

TRANSPARENCY MAN

PROTIV KORUPCIJE

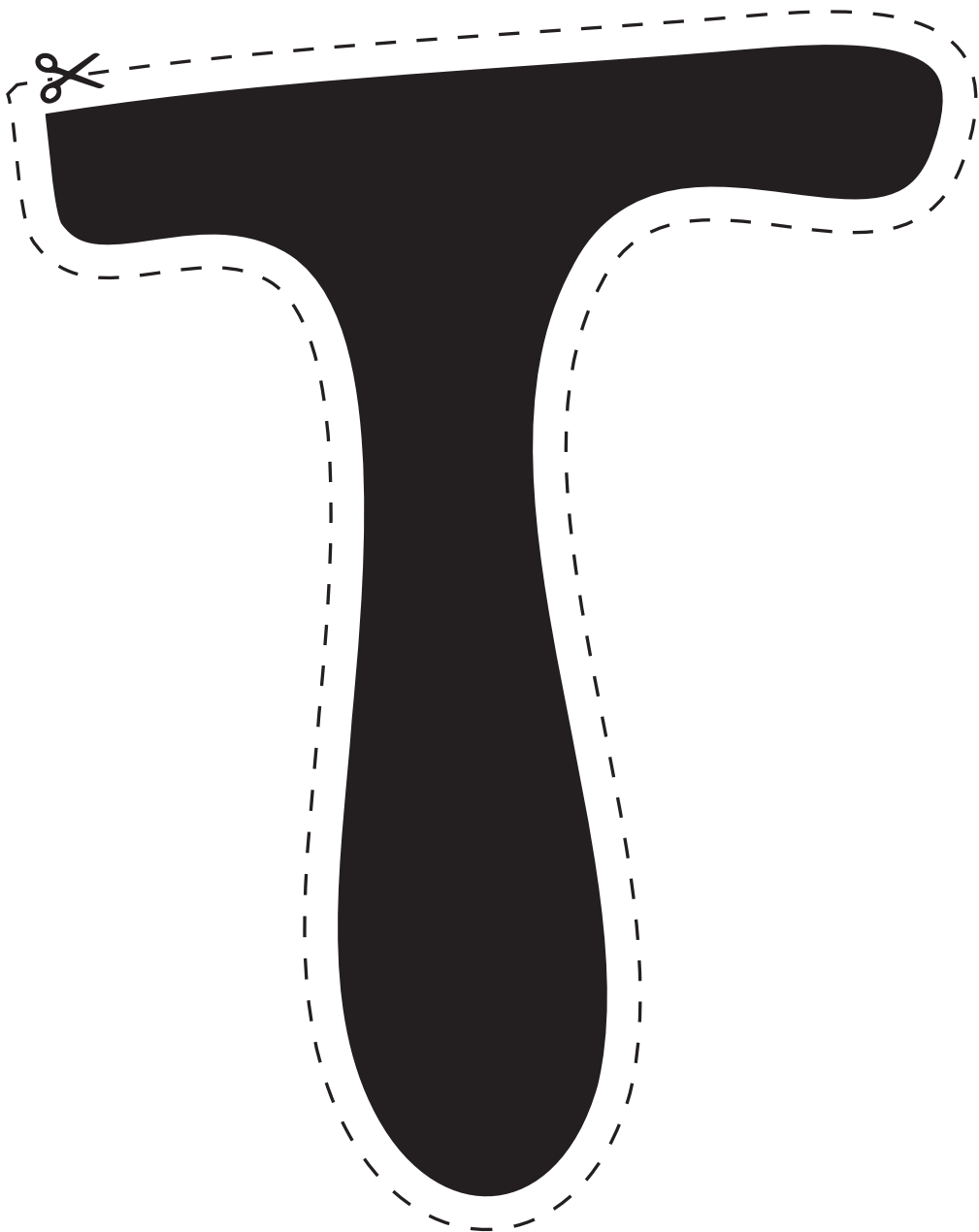

**PRAVNI ALATI U
RJEŠAVANJU
PROBLEMA
U OKOLIŠU**

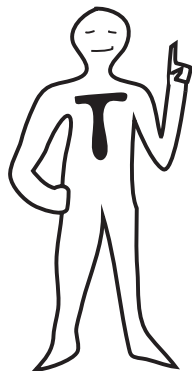
PRIRUČNIK ZA STUDENTE

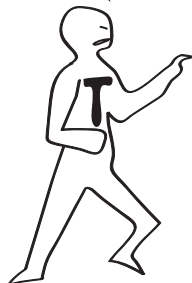
PROJEKT FINANCIRA
EUROPSKA UNIJA

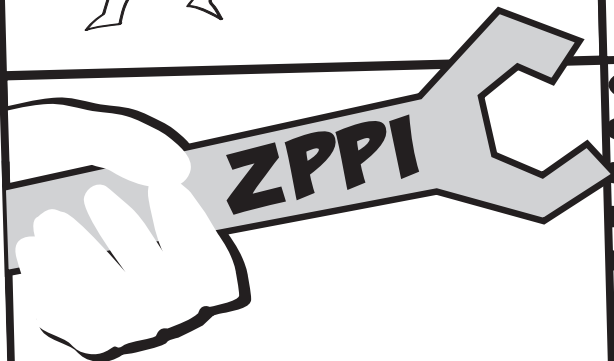
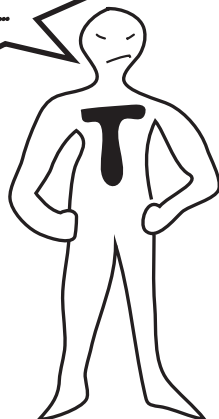
PRAVNI ALATI U RJEŠAVANJU PROBLEMA U OKOLIŠU

HEJ TIVELIKA NETRANSPARENTNA MRLJO I LJAGO
NA NEČAST ŠTO SLUŽIŠ ZLIKOVCI, TVOJE VRIJEME
JE PROŠLO!!!

VRAĆAM SE
ODMAH...

FIJUUU!

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	5
2. ZAŠTO JE POTREBAN AKTIVIZAM U PODRUČJU ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE?.....	6
3. UPOZNAJMO PRAKTIČNE ALATE	
3.1. O ZNAČAJU SUDJELOVANJA JAVNOSTI	11
3.2. ZAŠTO TREBAMO PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA?	14
3.3. ULOGA POVJERENIKA ZA INFORMIRANJE	20
3.4. E-SAVJETOVANJA	22
3.5. ŠTO JE TO PARTICIPATIVNO ODLUČIVANJE?	26
3.6. ARHUŠKA KONVENCIJA	28
3.7. JAVNA RASPRAVA / TRIBINA	32
3.8. SERVIS ZELENİ TELEFON	33
4. PRIMJERI IZ PRAKSE	42
5. POZITIVNI PRIMJERI	58
6. MALI RIJEČNIK ZA ZAJNTERESIRANU JAVNOST.....	62
7. ADRESAR	64
8. O PROJEKTU	66

1.UVOD

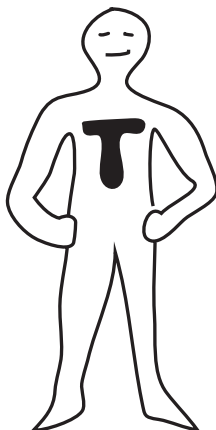
Dragi čitatelju, pred tobom je brošura, za koju se nadamo kako će ti biti od koristi.

Upravljanje prirodnim resursima izuzetno je složeno i treba uključivati ne samo donositelje zakona, propisa i odluka, već i sve one koji će određenim promjenama i zahvatima u okolišu i prirodi biti neposredno, ili posredno zahvaćeni. Preduvjet dobrog upravljanja prirodnim resursima je suradnja svih dionika, pod uvjetom da je ostvarena pravovremeno i s namjerom stvarnog uključivanja javnosti.

S druge strane, javnost koja ima pravo sudjelovati, nerijetko je nedostavno informirana, ili nije upoznata s mogućnostima koje ima na raspolaganju kako bi se mogla aktivno uključiti u procese donošenja odluka. Ova brošura ima zadatak poslužiti kao praktičan priručnik i vodič, kroz osnovne pojmove i pravne alate u korištenju prava na sudjelovanje javnosti te donosi primjere iz prakse okolišnih udruga u rješavanju problema u okolišu i prirodi.

Neka te ova brošura vjerno služi i motivira da postaneš aktivni građanin, dio zainteresirane javnosti.

Transparency Man je uz tebe!

2. ZAŠTO JE POTREBAN AKTIVIZAM U PODRUČJU ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE?

Čovjek utječe na okoliš od pretpovijesnog doba, a svaki od tehnoloških napredaka se odražava na okoliš.

Počeci institucionalne zaštite okoliša javljaju se 50-ih godina 20. stoljeća i vežu se uz hladnoratovsko razdoblje, kada se, nakon Drugog svjetskog rata koji je ostavio goleme posljedice, javljaju promišljanja o globalnom utjecaju čovjeka na okoliš. Tada se organiziraju prvi antinuklearni i mirovni prosvjedi usmjereni ne samo na zaštitu ljudske vrste nego i cjelokupnog okoliša, a tada nastaju i prve organizacije za zaštitu okoliša. To je i vrijeme „zelene revolucije“, odnosno intenzivne poljoprivredne proizvodnje. Stoga se 60-ih godina 20. stoljeća pojavljuju prva istraživanja o pesticidima koja dokazuju njihov negativan utjecaj na okoliš, prvenstveno na ptice, ali i čovjeka.

Ekološki pokret u pravom smislu te riječi doživljava razvoj u 70-ima, kada se osnivaju i neke od najvažnijih svjetskih organizacija za zaštitu okoliša, kao što su **Greenpeace** i **Friends of the Earth International**. Tada počinje i obilježavanje **Dana planeta Zemlje** te 22. travnja 1970. godine na prvoj proslavi u SAD-u sudjeluje više od dvadeset milijuna ljudi, a danas se obilježava svake godine u više od 175 država, uključujući i Hrvatsku. Porast zanimanja za teme zaštite okoliša doveo je do toga da je jedna konferencija Ujedinjenih naroda – u Stockholmu 1972. godine – posvećena isključivo okolišu. Bilo je to prvi put da su na ovoj razini vlade raspravljale o potrebi zaštite okoliša koji ne poznaje granice, što zahtijeva međunarodnu suradnju. Nakon konferencije je još iste godine osnovana agencija UN-a za okoliš (UNEP - United Nations Environment Programme).

Osamdesete godine obilježile su velike ekološke katastrofe u kojima su smrtno stradale stotine tisuća ljudi (curenje otrovnog plina u tvornici pesticida u Indiji, nuklearna katastrofa u Černobilu, curenje nafte s tankera u Aljaskom zaljevu...). Otkriće ozonske rupe 1985. godine, efekt globalnog zatopljenja, kisele kiše; sve to postalo je predmet živih znanstvenih rasprava, ali i dovelo do toga da se stvori politička volja za rješavanje problema, što je rezultiralo Konferencijom UN-a o okolišu i razvoju održanoj u Rio de Janeiru 1992. godine, poznatoj i pod nazivom Earth Summit (Summit za Zemlju). Na ovoj, do tada najvećoj konferenciji u povijesti, sudjelovalo je više od sto premijera država,

predsjednika i kraljeva, a naglasak je stavljen na probleme deforestacije i gubitka raznolikosti te klimatske promjene i smanjenje ozonskog omotača. Doneseno je nekoliko odluka važnih za zaštitu okoliša, primjerice UN Konvencija o klimatskim promjenama iz koje je poslije nastao Kyoto protokol. Na konferenciji je službeno prihvaćen koncept održivog razvoja kao onaj razvoj kojim se zadovoljavaju osnovne potrebe sadašnjih generacija bez da se ugrožava mogućnost da buduće generacije budu u stanju zadovoljiti svoje osnovne potrebe. Važnost triju stupova održivog razvoja - okoliša, društva i ekonomije – ovdje se izjednačava te naglašava nužnost održavanja ravnoteže između njih.

Noviji koncepti održivog razvoja idu i dalje te najveću važnost daju okolišu, jer je društvo samo podsustav okoliša, a ekonomija podsustav društva. Tako gospodarstvo ne može funkcionirati ako ne funkcionira društvo, što se događa u slučajevima ratova, socijalne nejednakosti, nepoštivanja ljudskih prava i sličnog, a društvo ne može funkcionirati u devastiranom okolišu koji onemogućuje zdrav život.

Osnovni pojmovi:

Priroda - sve ono što čovjeka okružuje, a što nije stvorio čovjek (i živo i neživo)

Okoliš - sve što čovjeka okružuje - uključuje i prirodu i ono što je stvorio čovjek

Ekologija - prirodna znanost o odnosima među živim bićima te njihovu odnosu s okolinom

Zaštita okoliša - ljudska djelatnost - skup odgovarajućih aktivnosti i mjera kojima je cilj sprečavanje onečišćenja i zagađenja okoliša, sprečavanje nastanka šteta, smanjivanje i/ili otklanjanje šteta nanesenih okolišu te povrat okoliša u stanje prije nastanka štete

Aktivizam - usmjeren na stvaranje promjene za opće dobro, bilo u ljudima, bilo u društvu, nije bitno postoji li novčana nagrada. Može biti usmjeren direktno na ponašanje pojedinaca kako bi se promijenili ili na, primjerice, institucije koje donose odluke kako bi se posredno promijenilo društvo

Volontiranje - dobrovoljni rad bez naknade, koji se izvodi kao pomoć konkretnim ljudima ili za opće dobro

Ekoaktivizam - aktivizam u području zaštite okoliša

EKOLOŠKI POKRET U HRVATSKOJ

Počeci organiziranog ekološkog pokreta u Hrvatskoj datiraju iz 80-ih godina. Kako u socijalističkom režimu nije bilo zakonski moguće osnivanje nevladinih udruga, 1986. je osnovana radna grupa za mirovni i ekološki pokret SVARUN – neformalna grupa čiji su osnivači danas na čelu brojnih organizacija civilnog društva. Dvije godine poslije, 1988., nastalo je Društvo za unapređenje kvalitete življenja koje počinje s obilježavanjem Dana planeta Zemlje u Hrvatskoj 1991. godine. Kada je u Hrvatskoj zakonski omogućeno osnivanje udruga civilnog društva, 1990. godine osnovana je Zelena akcija koja je danas najveća hrvatska udruga za zaštitu okoliša. Ekološki pokret u Hrvatskoj širi se sredinom 90-ih, te su 1995. godine osnovane Zelena Istra u Puli i Zeleni Osijek, a 1998. udruga Sunce u Splitu. Udruga Žmergo osnovana je 1994. godine, od 1998. godine nalazi se u registru. Udruga Eko Pan neformalno djeluje od 1998. godine, u registru je od 2002. godine.

Osim navedenih, u Hrvatskoj danas djeluje čitavi niz većih i manjih organizacija koje se bave zaštitom okoliša i prirode. Većina udruga čini i neformalnu platformu Zeleni forum. Još 1992. godine uspostavljen je prvi servis koji stoji u službi građanima za informacije i probleme vezane za okoliš, prirodu i njihovu zaštitu. Uspostavljen je u okolišnoj udruzi Zelena akcija i nazvan je **Zelenim telefonom**. Danas ukupno devet udruga čini Mrežu Zelenih telefona i djeluje na razini čitave Hrvatske pod jedinstvenim brojem 072 123 456.

POČECI PRAVA OKOLIŠA, PROPISI I INSTITUCIJE

Pravo okoliša je novo pravno područje, odnosno multidisciplinarna pravna grana koja nema svoju preciznu definiciju, a pravna znanost tek traži kako ga primjereno urediti.

Većina zemalja je zaštitu okoliša prepoznala kao ustavno načelo, pa je tako i Ustav u Hrvatskoj najvažniji propis u kojemu se govori o zaštiti okoliša - u njegovu članku 3. očuvanje prirode i čovjekova okoliša definiraju se kao najviše vrednote ustavnog poretka RH. U Ustavu se također navodi kako svatko ima pravo na zdrav život i dužan je, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i okoliša. Također se navodi kako je zadatak države osigurati uvjete za zdrav život te se daje važnost osobitoj zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša.

U Kaznenom zakonu definirana su kaznena djela protiv okoliša (primjerice onečišćenje, ugrožavanje okoliša bukom, otpadom, itd.), dok je jedna od temeljnih konvencija o okolišu **Arhuška konvencija** u kojoj se definiraju prava na pristup informacijama o okolišu, sudjelovanje javnosti u procesima donošenja odluka koji se odnose na okoliš i pristup pravosuđu u pitanjima okoliša.

Zakon o zaštiti okoliša (ZOZO) je krovni propis zaštite okoliša u kojem se definiraju načela, dokumenti, postupci, obveze i prava različitih aktera, prekršajne odredbe i dr. Prvi put je donesen još 1994., a zatim 2007. godine.

U Hrvatskoj je za zaštitu okoliša nadležno nekoliko institucija, od kojih je najviša Hrvatski sabor koji donosi zakone i odluke, a unutar njega djeluje i radno tijelo Odbor za zaštitu okoliša. Problem je što ne postoji jedno ministarstvo koje bi pokrivalo apsolutno sva pitanja zaštite okoliša,. Različitih inspekcijskih službi ima također puno, što otežava snalaženje građanima, a za neka pitanja nadležni su i županijski i gradski uredi za zaštitu okoliša.

PRAVO OKOLIŠA, GRAĐANI I UDRUGE

Građani često nemaju informacije o zaštiti okoliša, ili ne znaju kako ostvariti svoja prava. **Primjerice, ne znaju da imaju pravo sudjelovanja u raznim postupcima (procjene utjecaja na okoliš, okolišne i lokacijske dozvole, donošenje prostornih planova i sl.), a u slučaju da su im ta prava povrijeđena, imaju pravo na pristup pravosuđu, odnosno imaju pravo ostvarenje svojih prava tražiti sudskim putem.** Drugim propisima definiraju se i još neka prava građana vezana uz zaštitu okoliša - primjerice zaštita od emisija (buka, otpadne vode itd.) i pravo na naknadu eventualne štete.

Udruge daju besplatne pravne savjete građanima, upućuju ih kome se trebaju obratiti za određeni problem, kako pronaći informacije i sl. Također prate promjene u propisima i sudjeluju u njihovoj izradi, prate i provedbu propisa te rade na podizanju svijesti javnosti o problematici okoliša, a najvidljiviji aspekt tog rada su kampanje javnog zagovaranja koje uključuju akcije i prosvjede.

PRAVO OKOLIŠA I AKTIVIZAM

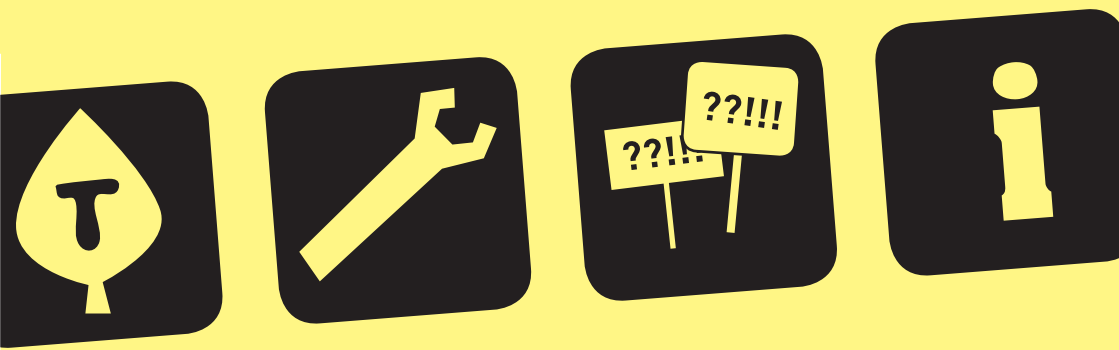
Građane je bitno ne samo educirati nego ih potaknuti da nešto sami naprave – bilo da počnu živjeti na ekološki osvješteniji način promjenom životnog stila (npr. u svakodnevnom životu reciklirati otpad i koristiti štedne žarulje, voziti bicikl umjesto automobila i kupovati lokalno uzgojenu neprerađenu hranu) ili da se uključe i podrže kampanje javnog zagovaranja (npr. potpišu peticiju, pošalju protestno pismo nekom gradskom uredu, dođu na prosvjed ili doniraju novac za kampanju). **Svaka građanska inicijativa duguje uspjeh svojim ljudima i to velikom većinom volonterima te njihovom entuzijazmu i predanosti.**

AKTIVNI GRAĐANI

Biti građanin/građanka podrazumijeva određena prava i obveze. Savjesni građani/ke djeluju za dobrobit zajednice, no kako svi ne osjećaju jednaku razinu odgovornosti, upravo su udruge te koje najčešće nastoje podignuti svijest javnosti o značaju aktivnog uključivanja u rješavanje problema u zajednici. Udruge tako igraju ulogu posrednika između građana/ki i donositelja odluka, informiraju, educiraju i potiču na odgovorno i konstruktivno društveno djelovanje.

Aktivni građanin/ka može biti svaki pojedinac, neovisno o tome je li član/ica neke inicijative, ili organizacije.

Aktivni građani/ke jedna su od najvažnijih karika u stvaranju transparentnog upravljanja javnim dobrima.

3.UPOZNAJMO PRAVNE ALATE

3.1. O ZNAČAJU SUDJELOVANJA JAVNOSTI

Građani imaju pravo znati što se događa s okolišem u kojem žive kao i utjecati na donošenje odluka o istom.

Da bi javnost uopće mogla sudjelovati u postupku donošenja odluka ona prethodno mora raspolagati relevantnim informacijama (posjedovanje informacija o okolišu nužni je preduvjet za njihovo sudjelovanje), odnosno mora biti pravodobno i na primjeren način obaviještena od strane tijela javne vlasti.

Rad vlasti na svim njezinim razinama mora biti javan i transparentan, građanima mora biti omogućen uvid u ono što vlast čini. Zakonom je propisana obveza tijelima javne vlasti da informiraju građane o svojim postupcima i odlukama. Tako je Zakonom o zaštiti okoliša propisano da građani imaju pravo na pristup informacijama o okolišu, kao i pravo na sudjelovanje u donošenju odluka o okolišu. Naposljetku, pravo na zdrav okoliš kao i pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti Ustavom su zajamčena prava svih građana RH.

OKOLIŠNA DEMOKRACIJA

Dugo je vremena donošenje odluka o okolišu bilo isključivo u rukama javne vlasti – sve dok pravni teoretičari nisu napokon počeli isticati kako okoliš nije „vlasništvo javne vlasti” već opće dobro te stoga građani moraju biti uključeni u taj proces.

U donošenje odluka o okolišu nužno je uključiti sve one na koje će odluka utjecati, dakle ne samo tijela javne vlasti i nositelje zahvata u okolišu već i građane.

Na ovom se uvjerenju temelji okolišna demokracija koja se naziva još i **sudioničkom demokracijom** te je kao takvu treba razlikovati od predstavničke demokracije. Dok se predstavnička demokracija temelji na povjeravanju vlasti određenoj skupini od strane birača koja potom u ime cijelog naroda donosi odluke, sudionička demokracija podrazumijeva neposredno sudjelovanje građana u donošenju odluka.

Građanima se mora osigurati ravnopravan položaj, odnosno aktivno sudjelovanje u postupcima donošenja odluka.

Na međunarodnoj razini pitanje sudjelovanja javnosti po prvi puta je istaknuto na Konferenciji u Rio de Janeiru 1992. g. kada je usvojena Deklaracija o okolišu i razvoju. Spomenuta Deklaracija među svojim temeljnim načelima sadrži i jedno (10. načelo) u kojem navodi:

„Na nacionalnoj razini svaki pojedinac ima primjeren pristup informacijama o okolišu koje posjeduju tijela vlasti, uključujući i informacije o opasnim tvarima i djelatnostima u njihovim zajednicama, kao i mogućnost sudjelovanja u procesima odlučivanja. Stavljajući informacije na raspolaganje u širem opsegu, države olakšavaju i potiču stvaranje javne svijesti i sudjelovanje javnosti. Osigurava se djelotvoran pristup pravnim i upravnim postupcima, uključujući pravni lijek.“

Kako Deklaracija o okolišu i razvoju nije bila pravno obvezujuća države nisu bile obvezne provoditi spomenuto načelo.

Obvezu tijelima vlasti da omoguće javnosti i zainteresiranoj javnosti ostvarivanje prava na pristup informacijama o okolišu, kao i pravo na sudjelovanje u odlučivanju te pravo na pristup pravosuđu u pitanjima okoliša nametnula je Arhuška konvencija iz 1998. godine.

Odredbe Arhuške konvencije prenesene su u naše nacionalno zakonodavstvo ponajprije kroz Zakon o zaštiti okoliša.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša koje se odnose na sudjelovanje javnosti uglavnom se oslanjaju na pravila propisana u čl. 6., 7., i 8. Arhuške konvencije pa tako propisuju da javnost i zainteresirana javnost moraju u ranoj fazi postupka, kada su još sve mogućnosti otvorene, na prikladan način, pravodobno i djelotvorno biti obaviještene o svojem pravu sudjelovanja, da imaju pravo iznositi svoja mišljenja, prijedloge i primjedbe vezano za donošenje

odluka, odnosno akata tijela javne vlasti (čl. 162.), te da se prilikom utvrđivanja prijedloga odluka kojima se odlučuje o zahtjevu nositelja zahvata te nacрта prijedloga strategija, plana ili programa, kao i prijedloga zakona i provedbenih propisa te ostalih pravno obvezujućih opće primjenjivih pravila koja bi mogla imati značajan utjecaj na okoliš, moraju razmotriti rezultati sudjelovanja javnosti, odnosno zainteresirane javnosti (čl. 163.).

Zakon o zaštiti okoliša sadrži generalne odredbe glede sudjelovanja javnosti koje su detaljnije razrađene u Uredbi o informiranju i sudjelovanju javnosti i zainteresirane javnosti u pitanjima zaštite okoliša.

Bit je dakle da javnost bude pravodobno informirana, a potom i da joj bude omogućeno da svojim sudjelovanjem utječe na donošenje konačnih odluka o pojedinim okolišnim pitanjima. To ne podrazumijeva samo pravo (mogućnost) javnosti da iznese svoja mišljenja, primjedbe, odnosno prijedloge za vrijeme javne rasprave već i da ista budu ozbiljno razmotrena te (ukoliko su opravdana) uzeta u obzir od strane tijela javne vlasti. U praksi se odredbe međunarodnih i domaćih pravnih akata kojima se uređuje ovo područje vrlo često krše samim time što se odluke već unaprijed (politički) donose, a cijeli postupak vezan za sudjelovanje javnosti provodi se tek forme radi. Kad je riječ o pitanjima za koje javna vlast već unaprijed smatra da će postojati velik interes javnosti, javni uvid organizira se u vrijeme praznika/blagdana, godišnjih odmora i sl. Trideset dana, koliko u pravilu javni uvid traje (odnosno, trebao bi trajati), kod većih i složenijih zahvata nije ni približno dovoljno da bi se javnost upoznala s opsežnom dokumentacijom te pripremila svoje prijedloge, odnosno primjedbe.

Tijela javne vlasti nerijetko skraćuju navedeni rok od 30 dana pa čak i kada se radi o izrazito složenim zahvatima. Na regionalnim i lokalnim razinama događa se da se savjetovanje sa javnošću uopće niti ne provodi, ili pak da obavijest o savjetovanju bude objavljena na mjestima gdje će je što manji broj građana vidjeti (primjerice, na oglasnoj ploči u prostorima Županije, Grada ili Općine, na službenim web stranicama na neistaknutom, skrivenom mjestu i sl.). Vrlo često svi komentari podneseni od strane javnosti budu odbačeni bez ikakvih obrazloženja.

Čak i kada javnost na vrijeme sazna za održavanje javnog uvida, i raspolaže svim potrebnim informacijama da bi se mogla aktivno uključiti u postupak donošenja odluke o okolišu, to i dalje ne garantira da će imati utjecaj na donošenje odluke, jer se njezina mišljenja, prijedlozi, odnosno primjedbe u pravilu ne uzimaju u obzir. Odluka je najčešće već unaprijed donesena, a „sudjelovanje javnosti” se na kraju svede tek na puko informiranje javnosti o provedbi kakvog projekta, ili zahvata u okolišu, prihvaćala to javnost ili se protivila tome.

3.2. ZAŠTO TREBAMO PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA?

Pravo svakog pojedinca na pristup informacijama predstavlja osnovni preduvjet za dostizanje najviših demokratskih standarda svakog društva.

Kao temeljno ljudsko pravo, pristup informacijama u Republici Hrvatskoj uživa najvišu razinu zaštite te je kao takvo uneseno i u Ustav 2010. godine. Osim toga, kao i druga temeljna ljudska prava ostvarenje tog prava regulirano je i međunarodnim ugovorima i dokumentima.

Iako je puna afirmacija prava na pristup informacijama ostvarena značajno tek u posljednjih 20-tak godina, još u 18. stoljeću pravo na informiranost je kao takvo bilo prepoznato u pojedinim državama tadašnje Europe. Daleke 1776. godine Švedski parlament donosi Pravilnik koji se odnosi na slobodu pisanja i tiska. Njime je ukinuta politička cenzura u većini publikacija te se omogućava građanima pristup dokumentima koji se odnose na tijela vlasti, kao i pravo kopiranja takvih dokumenata.

Ponovni zamah događa se u 20. stoljeću, osobito nakon Drugog svjetskog rata. Vjetar u leđa afirmiranju prava na pristup informacijama tijekom 60-tih i 70-tih godina 20. stoljeća dali su i brojni građanski pokreti i organizacije civilnog društva.

Pravo na pristup informacijama dolazi do izražaja i kroz međunarodne ugovore kojima se uređuju temeljna ljudska prava. Svi međunarodni ugovori za zaštitu ljudskih prava štite pravo svakoga na slobodu izražavanja što uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice.

Često se pojavljuje pitanje koji su razlozi i u čemu je važnost osiguravanja zaštite prava na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti. Neki od razloga su sljedeći:

- **Pravo na pristup informacijama je preduvjet za istinsko provođenje demokracije u društvu.**
- **Pristup informacijama je preduvjet za ostvarivanje i zaštitu svih ostalih prava.**
- **Tijela javne vlasti obavljaju svoje dužnosti pomoću javnih sredstava (poreza i drugih javnih davanja) koja su platili pripadnici javnosti koji imaju pravo znati informacije o djelokrugu i radu tijela javne vlasti.**
- **Pravo na pristup informacijama je važno sredstvo za otkrivanje i sprečavanje korupcije.**

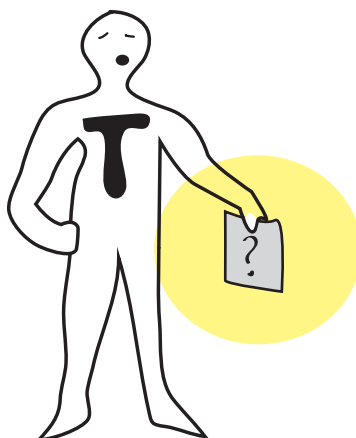
HRVATSKA I PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA - RAZVOJ I SADAŠNJE STANJE

Razvoj prava na pristup informacijama možemo pratiti od 2003. godine kada je donesen prvi Zakon o pravu na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj.

Brojni nedostaci u tadašnjem Zakonu bili su:

- nedostatak testa razmjernosti i javnog interesa
- nedostatak žalbenog tijela
- relativno visoka razina korupcije
- otpor relevantnih društvenih skupina transparentnosti rada tijela javne vlasti
- nedovoljan pritisak od strane građana kao posljedica njihove niske
- osviještenosti o značaju pravu na pristup informacijama i ulozi koju građani
- imaju u kontroli tijela javne vlasti.

Kasnijim izmjenama Zakona o pravu na pristup informacijama i osobito onim iz 2013. godine, učinjen je presudan korak prema punoj afirmaciji prava na pristup informacijama, prvenstveno kroz uspostavljanje neovisnog tijela Povjerenika za informiranje čija je osnovna zadaća zaštita Ustavom zajamčenog prava na pristup informacijama.

PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA – PITANJA I ODGOVORI

1. Što se smatra informacijom u smislu primjene Zakona o pravu na pristup informacijama?

Informacija je svaki podatak koji posjeduje tijelo javne vlasti u obliku dokumenta, zapisa, dosjea, registra, neovisno o načinu na koji je prikazan (napisani, nacrtani, tiskani, snimljeni, magnetni, optički, elektronički ili neki drugi zapis). Informacija, dakle, mora postojati u materijaliziranom obliku, a može se raditi o informaciji koju je tijelo javne vlasti izradilo samo ili u suradnji s drugim tijelima ili dobilo od druge osobe.

2. Tko ima pravo na pristup informacijama?

Pravo na pristup informacijama kojima raspolažu tijela javne vlasti pripada **svima**.

To znači da svaka domaća ili strana fizička i pravna osoba (obrti, tvrtke, udruge i sl.) ima pravo na informaciju. Svi korisnici su jednaki i ravnopravni u ostvarivanju prava na pristup informacijama te nisu dužni navesti svrhu zbog koje traže pristup nekoj informaciji.

3. Od koga se mogu tražiti informacije?

Prema Zakonu o pravu na pristup informacijama obveznici za njegovu primjenu su **tijela javne vlasti**. Postavlja se pitanje koja su to tijela i kako ih prepoznati. Neki od ključnih razloga zbog kojih se tijela smatraju javnima su sljedeći: rade u javnom interesu temeljem propisane ovlasti ili djelokruga, obavljaju javnu službu (djelatnosti od interesa za RH tj. od općeg interesa za društvo), financiraju se javnim sredstvima, osnovala ih je država, županija, grad ili općina.

Tijela javne vlasti od kojih građani mogu tražiti informacije su:

- **državna tijela (primjerice Vlada RH, Hrvatski sabor, Predsjednik RH)**
- **tijela državne uprave (npr. ministarstva, uredi državne uprave u županijama)**
- **pravosudna tijela (sudovi, državna odvjetništva)**
- **jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (općine, gradovi, županije) tijela s javnim ovlastima i tijela koja obavljaju javnu službu (primjerice škole i fakulteti, zdravstvene ustanove, centri za socijalnu skrb, agencije, zavodi, komore)**

- **trgovačka društva u većinskom javnom vlasništvu (Republike Hrvatske i/ili županija, gradova, općina)**
- **druge pravne osobe koje se financiraju iz državnog proračuna ili iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno iz javnih sredstava (nameta, davanja).**

Popis tijela javne vlasti dostupan je na poveznici <http://tjv.pristupinfo.hr/> te sadrži nazive i adrese tijela javne vlasti, kao i njihove internetske stranice, kontakte te podatke o službenicima za informiranje. Popis je instruktivne naravi što znači da je moguće da postoje još neka druga tijela javne vlasti koja se ne nalaze na njemu, a obveznici su davanja informacija prema Zakonu o pravu na pristup informacijama. Popis se obnavlja kontinuirano te sadrži ažurirane podatke za nešto manje od 6000 tijela javne vlasti u Hrvatskoj.

4. Na koji način ostvariti pravo na pristup informacijama?

Pravo na pristup informacijama može se ostvariti na dva osnovna načina. Prvi i najbrži način dolaska do tražene informacije je putem internetske stranice tijela javne vlasti. Naime, tijela javne vlasti po sili zakona imaju obvezu proaktivno, bez poticaja korisnika, objavljivati informacije o svojem radu, primjerice:

- **zakone i ostale propise koji se odnose na njihovo područje rada**
- **opće akte i odluke koje donose, kojima se utječe na interese korisnika, s razlozima za njihovo donošenje**
- **nacrte zakona i drugih propisa te općih akata za koje se provodi postupak savjetovanja s javnošću**
- **godišnje planove, programe, strategije, upute, izvješća o radu, financijska izvješća registre i baze podataka iz njihove nadležnosti i načinu pristupa**
- **podatke o izvoru financiranja, proračun, financijski plan ili drugi dokument kojim se utvrđuju prihodi i rashodi tijela javne vlasti**
- **obavijesti o raspisanim natječajima, dokumentaciju potrebnu za sudjelovanje u natječajnom postupku te obavijest o ishodu natječajnog postupka**
- **informacije o unutarnjem ustrojstvu tijela javne vlasti, s imenima čelnika tijela i voditelja ustrojstvenih jedinica i njihovim podacima za kontakt.**

Drugi način na koji možemo dobiti tražene informacije je **podnošenjem zahtjeva za pristup informacijama** tijelu javne vlasti koje raspolaže traženom informacijom. Tijelo javne vlasti dužno je pažljivo razmotriti svaki zahtjev te pružiti tražene informacije, osim ako se ne radi o slučajevima kada postoje zakonska ograničenja za pristup informacijama.

5. Kako se podnosi zahtjev i što on treba sadržavati?

Zahtjev za pristup informacijama može se predati u pismenom obliku (poštom, elektroničkom poštom, telefaksom) ili u usmenom obliku (osobno ili telefonom). Pisani zahtjev treba sadržavati: naziv tijela javne vlasti kojem se zahtjev podnosi, podatke o informaciji koja se traži te ime i prezime i adresu podnositelja zahtjeva. Podnositelj može istaknuti u zahtjevu način na koji želi da mu se omogući pristup traženoj informaciji.

Načini davanja informacija:

- **neposredno pružanje informacije**
- **davanjem informacije pisanim putem**
- **uvid u dokumente i izrada preslika dokumenata koji sadrže traženu informaciju -dostavljanjem preslika dokumenta koji sadrži traženu informaciju ili na drugi način koji je prikladan za ostvarivanje prava na pristup informaciji.**

Na temelju zahtjeva za pristup informaciji tijelo javne vlasti mora odlučiti najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

Rokovi za ostvarivanje prava na pristup informaciji mogu se iznimno produžiti za još 15 dana, u sljedećim situacijama:

- ako se informacija mora tražiti izvan sjedišta tijela javne vlasti ako se jednim zahtjevom traži veći broj različitih informacija
- ako je to nužno da bi se osigurala potpunost i točnost tražene informacije
- ako je tijelo dužno provesti test razmjernosti i javnog interesa.

6. Što se događa ako tijelo javne vlasti nije riješilo zahtjev u propisanom roku?

Ako tijelo javne vlasti nije riješilo zahtjev u propisanom roku, radi se o tzv. šutnji uprave i u tom slučaju korisnik ima pravo podnijeti žalbu Povjereniku za informiranje.

Zakon o pravu na pristup informacijama ne primjenjuje se za informacije čija se tajnost čuva sukladno propisima iz područja sigurnosno-obavještajnog sustava Republike Hrvatske, klasificirane informacije čiji su vlasnici međunarodne organizacije ili druge države, klasificirane informacije tijela javne vlasti koje nastaju ili se razmjenjuju u okviru suradnje s međunarodnim organizacijama ili drugim državama, informacije koje se tiču svih postupaka koje vode nadležna tijela u prethodnom i kaznenom postupku za vrijeme trajanja tih postupaka. Uz obvezu prethodne provedbe testa razmjernosti i javnog interesa, tijelo javne vlasti može ograničiti pristup ako je informacija klasificirana stupnjem tajnosti, sukladno Zakonu o tajnosti podataka, ako je informacija poslovna ili profesionalna tajna sukladno Zakonu o zaštiti tajnosti podataka, ako je informacija porezna tajna sukladno Općem poreznom zakonu ako je informacija zaštićena Zakonom o zaštiti osobnih podataka, ako je informacija zaštićena propisima kojima se uređuje pravo intelektualnog vlasništva (Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima, Zakon o patentu, Zakon o industrijskom dizajnu...), osim u slučaju izričitoga pisanog pristanka nositelja prava ako je pristup informaciji ograničen sukladno međunarodnim ugovorima ili se radi o informaciji nastaloj u postupku sklapanja ili pristupanja međunarodnim ugovorima ili pregovora s drugim državama ili međunarodnim organizacijama, do završetka postupka, ili se radi o informaciji nastaloj u području održavanja diplomatskih odnosa, u ostalim slučajevima utvrđenim nekim posebnim zakonom.

Nadalje, tijela javne vlasti mogu uskratiti pravo na pristup informaciji i ako postoje osnovane sumnje da bi objavljivanje informacije onemogućilo učinkovito, neovisno i nepristrano vođenje sudskog, upravnog ili drugog pravno uređenog postupka, izvršenje sudske odluke ili kazne, onemogućilo rad tijela koja obavljaju upravni nadzor, inspekcijski nadzor, odnosno nadzor zakonitosti.

Dodatno, tijelo javne vlasti može ograničiti pristup informaciji ako je informacija u postupku izrade unutar jednog ili među više tijela javne vlasti, a njezino bi objavljivanje prije dovršetka izrade cjelovite i konačne informacije moglo ozbiljno narušiti proces njezine izrade, ako je informacija nastala u postupku usuglašavanja pri donošenju propisa i drugih akata te u razmjeni stavova i mišljenja unutar jednog ili među više tijela javne vlasti, a njezino bi objavljivanje moglo dovesti do pogrešnog tumačenja sadržaja informacije, ugroziti proces donošenja propisa i akata ili slobodu davanja mišljenja i izražavanja stavova.

U svakom od navedenih slučajeva tijela javne vlasti moraju provesti test razmjernosti i javnog interesa, a u slučaju uskrate pristupa informaciji moraju donijeti pisani akt (rješenje) s obrazloženjem u kojem su istaknuti razlozi zašto je pristup informaciji uskraćen.

U prethodno navedenim situacijama u kojima postoje zakonska ograničenja pristupa nekoj informaciji, tijelo javne vlasti dužno je, prije donošenja odluke, provesti test razmjernosti i javnog interesa. Test razmjernosti i javnog interesa je procjena razmjernosti između razloga za omogućavanje pristupa informaciji i razloga za ograničenje te omogućavanje pristupa informaciji ako prevladava javni interes. Kod provođenja testa razmjernosti i javnog interesa tijelo javne vlasti dužno je utvrditi: smije li se pristup informaciji ograničiti radi zaštite nekog od zaštićenih interesa, da li bi omogućavanjem pristupa traženoj informaciji u svakom pojedinom slučaju taj interes bio ozbiljno povrijeđen te da li prevladava potreba zaštite prava na ograničenje ili javni interes.

Ako prevladava javni interes u odnosu na štetu po zaštićene interese, informacija se mora učiniti dostupnom. Ako prevladava potreba ograničenja, uskratit će se pristup, a informacija će postati dostupna javnosti nakon što prestanu razlozi na temelju kojih je tijelo javne vlasti ograničilo pravo na pristup informaciji.

Informacije o raspolaganju javnim sredstvima dostupne su javnosti i bez provođenja testa razmjernosti i javnog interesa, osim ako informacija predstavlja klasificirani podatak.

Ako se ograničenje odnosi samo na dio informacije, tijelo javne vlasti dužno je omogućiti djelomičan pristup. To znači da će se oni dijelovi koji su zaštićeni zacrniti, izdvojiti i sl., a ostalim dijelovima informacije će se omogućiti pristup.

Ako tijelo javne vlasti uskrati pristup informaciji, korisnik može u roku od 15 dana od primitka akta (rješenja) podnijeti žalbu Povjereniku za informiranje.

7. Koliko košta pristup informacijama?

Podnošenje zahtjeva je besplatno i ne plaćaju se nikakve pristojbe. Međutim, može se naplatiti kopiranje (25 lipa po A4 stranici odnosno 50 lipa po A3 stranici) ili skeniranje (80 lipa po stranici) te drugi stvarni materijalni troškovi (primjerice, troškovi dostave). U svakom slučaju naplata troškova ne smije biti veća od onog što je propisano Kriterijima za određivanje visine naknade stvarnih materijalnih troškova i troškova dostave informacije (Narodne novine, br. 12/2014).

3.3. ULOGA POVJERENIKA ZA INFORMIRANJE

Donošenjem Zakona o pravu na pristup informacijama iz 2013. godine, napravljen je značajan korak prema stvaranju pravnog okvira kojim se osigurava ostvarenje ustavnog prava na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti. Najznačajnija novost tog Zakona je uspostavljanje neovisne institucije za zaštitu, praćenje i promicanje prava na pristup informacijama Povjerenika za informiranje, kojeg bira Hrvatski sabor na razdoblje od pet

Obrazac broj 2
ZAHTJEV ZA PRISTUP INFORMACIJAMA

Podnositelj zahtjeva (ime i prezime / naziv, adresa / sjedište, telefon i/ili e-pošta)

Naziv tijela javne vlasti / sjedište i adresa

Informacija koja se traži

Način pristupa informaciji (označiti)

- ☐ neposredan pristup informaciji,
- ☐ pristup informaciji pisanim putem
- ☐ uvid u dokumente i izrada preslika dokumenata koji sadrže traženu informaciju,
- ☐ dostavljanje preslika dokumenata koji sadrži traženu informaciju,
- ☐ na drugi prikladan način (elektronskim putem ili drugo)

(vlastoručni potpis podnositelja zahtjeva)

(mjesto i datum)

Napomena: Tijelo javne vlasti ima pravo na naknadu stvarnih materijalnih troškova od podnositelja zahtjeva u svezi s pružanjem i dostavom tražene informacije.

Pravo na žalbu

Ukoliko tijelo javne vlasti ne riješi zahtjev u roku od 15 dana, odnosno u zakonskim slučajevima produženja roka za rješavanja zahtjeva za dodatnih 15 dana, o kojem produženju je pravovremeno obavijestilo podnositelja, podnositelj zahtjeva ima pravo izjaviti žalbu Povjereniku za informiranje.

Podnositelj zahtjeva ima pravo izjaviti žalbu Povjereniku za informiranje ukoliko je nezadovoljan donesenim rješenjem tijela javne vlasti.

Obrazac broj 2 – Obrazac zahtjeva za pristup informaciji

godina temeljem javnog poziva. U svojem radu Povjerenik je samostalan i neovisan te za njega odgovara Hrvatskom saboru. Prva Povjerenica za informiranje **dr.sc. Anamarija Musa** izabrana je u Hrvatskom saboru 25. listopada 2013.

Kao drugostupanjsko tijelo, Povjerenica za informiranje prima i rješava žalbe korisnika podnesene protiv tijela javne vlasti te odlučuje je li tijelo javne vlasti dužno korisniku pružiti zatraženu informaciju, provodi inspekcijski nadzor nad tijelima javne vlasti, prati kako se provodi Zakon te svake godine izrađuje izvješće o provedbi Zakona koje podnosi Hrvatskom saboru; predlaže tijelima javne vlasti poduzimanje mjera radi unapređivanja ostvarivanja prava na pristup informacijama, informira javnost o ostvarivanju prava korisnika na pristup informacijama, podnosi optužne prijedloge i izdaje prekršajne naloge za utvrđene prekršaje koje počine odgovorne osobe u tijelu javne vlasti.

VAŽNO:

Sve odluke i mišljenja Povjerenika za informiranje dostupne su na internetskoj stranici: **<http://tom.pristupinfo.hr>**

Publikacija Povjerenika za informiranje „Ostvari svoje pravo na informaciju” dostupna je ovdje: **http://www.pristupinfo.hr/wp-content/uploads/2014/03/Vodic_za_korisnike-_e_book.pdf**

3.4. E-SAVJETOVANJA

Zakonom o pravu na pristup informacijama iz 2013. po prvi put je propisana dužnost provedbe savjetovanja s javnošću koja se odnosi na tijela javne vlasti nadležna za izradu zakona i podzakonskih akata. U postupku savjetovanja omogućava se svakom zainteresiranom da izrazi svoje mišljenje, prijedloge, primjedbe i druge komentare na predviđeni nacrt propisa i pojedine njegove odredbe.

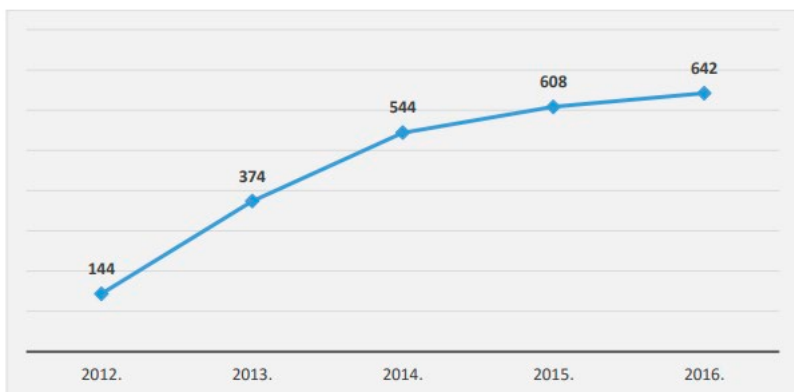
Obveza provedbe savjetovanja odnosi se na:

- **tijela državne uprave**
- **druga državna tijela**
- **jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave**
- **pravne osobe s javnim ovlastima**

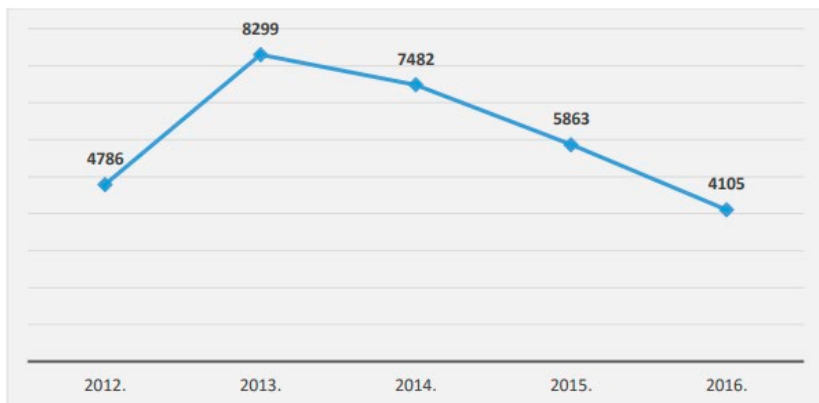
Dužnosti tijela javne vlasti su donijeti i na svojoj internetskoj stranici objaviti plan savjetovanja s javnošću za kalendarsku godinu najkasnije do isteka prethodne kalendarske godine sa svrhom upoznavanja javnosti o planiranim aktivnostima i savjetovanjima te razdoblju njihove provedbe, objaviti nacrt zakona, drugog propisa ili akta o kojem se provodi savjetovanje u pravilu u trajanju od 30 dana, uz objavu razloga za njihovo donošenje te ciljeva koji se želi postići s pozivom javnosti da dostavi svoje prijedloge i mišljenja, nakon provedenog savjetovanja objaviti na internetskoj stranici izvješće o provedenom savjetovanju koje sadrži zaprimljene prijedloge i primjedbe te očitovanja s razlozima za neprihvatanje pojedinih prijedloga i primjedbi.

Savjetovanje se obavezno provodi putem interneta. Tijela državne uprave dužna su savjetovanje provoditi putem središnjeg državnog portala e-Savjetovanja: **<https://savjetovanja.gov.hr/>** koji je pokrenut 2015. godine. Ostali obveznici najčešće provode savjetovanje putem svojih službenih internetskih stranica. Međutim, internetsko savjetovanje ne isključuje i mogućnost drugih načina savjetovanja, kao što su javne rasprave, radne skupine i sl.

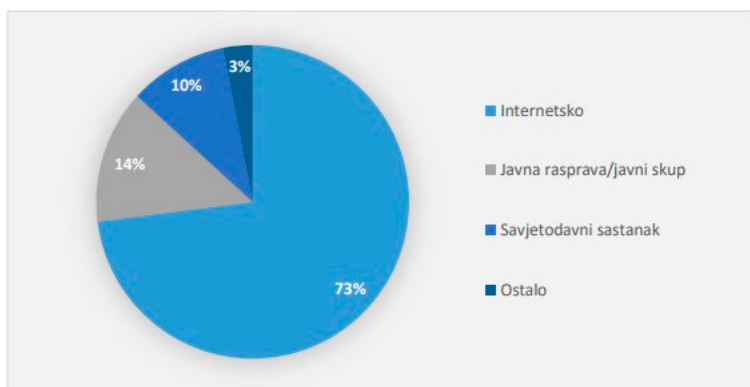
Portal e-Savjetovanja predstavlja internetski sustav za savjetovanja s javnošću u postupcima donošenja i mijenjanja zakona, drugih propisa i akata te je ujedno i mjesto za informiranje o procesima savjetovanja sa zainteresiranom javnošću. Ako želite sudjelovati u savjetovanjima, dati komentare, prijedloge i primjedbe na predložene propise, potrebno je kreirati korisnički račun. Velika vrijednost ove aplikacije je i u tome što se putem elektroničkih poruka korisnicima šalje obavijest o svakom novom otvorenom savjetovanju, s podacima koji uključuju naziv savjetovanja, kratak sažetak, rok do kojega možete ostaviti svoj komentar, kao i poveznicu na samo savjetovanje. Također se korisnicima automatski šalje obavijest kada bude objavljeno izvješće o savjetovanju u kojemu su sudjelovali sa svojim komentarima. Dodatna vrijednost aplikacije ogleda se i u tome što se u njoj trajno pohranjuju provedena savjetovanja koja je moguće pretraživati koristeći različite filtere poput pretrage po instituciji koja je otvorila savjetovanje, stanju savjetovanja (otvoreno, zatvoreno, objavljena izvješća) i slično.

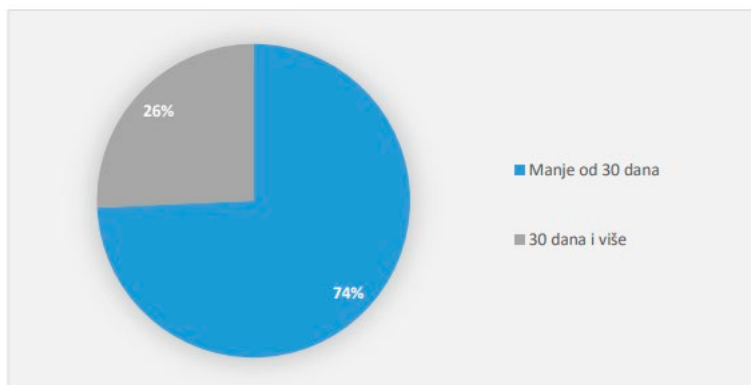
Broj provedenih savjetovanja sa zainteresiranim javnošću od 2012. do 2016. godine
Izvor: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

Broj podnositelja komentara od 2012. do 2016. godine
Izvor: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

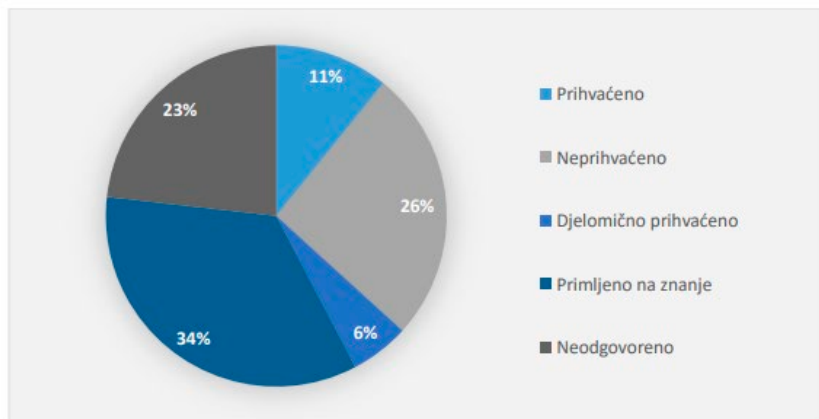

Metode savjetovanja s javnošću u 2016. godini
Izvor: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

Trajanje savjetovanja u 2016. godini
Izvor: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

Temeljem uočenih nepravilnosti na portalu e-Savjetovanja Povjerenica za informiranje se službeno obraćala pojedinim tijelima. Za one akte za koje je savjetovanje bilo organizirano u trajanju kraćem nego što je to Zakonom utvrđeno, Povjerenica je tražila ili produljenje roka savjetovanja ili organiziranje još jednog kruga savjetovanja do ispunjenja zakonskog roka.

Struktura odgovora tijela javne vlasti na pristigle komentare u 2016. godini

Izvor: Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske

3.5. ŠTO JE TO PARTICIPATIVNO ODLUČIVANJE?

Participativni pristupi pružaju nov način pristupa osmišljavaju javnih usluga te također imaju i opsežniji povoljan učinak u vidu stvaranja društvenog kapitala putem stimulacije građanskog angažmana. Pojedinci/ke uključeni/ne u jednu participativnu aktivnost često postaju aktivniji građani/ke, što povećava razinu političkog i dobrovoljnog angažmana u zajednici. Participativni pristupi ojačavaju legitimnost usluga i/ili javnih politika uključivanjem onih koji ih koriste i osnaživanjem onih sektora društva čiji se glas često ne čuje, kao i onih ljudi čije se mišljenje rijetko traži.

Uz širu viziju osnaženoga građanstva i jakih zajednica, popularnost participativnog odlučivanja može se objasniti dvama ključnim značajkama – ovo je društveno uključiviji i prikladniji model od bilo kojeg drugog. Njime se potiče kolektivan pristup rješavanju problema u kojem se prilikom lokalnog odlučivanja u obzir uzimaju perspektive i prioritete različitih ljudi, Rješavanje problema je zajednička odgovornost koja zahtijeva djelovanje svih dionika, a participativno odlučivanje je učinkovit način za pomaganje svim dionicima da ispune svoje društvene i građanske dužnosti i odgovornosti. Postupak

uključivanja potiče daljnju posvećenost građana i građanki svojoj zajednici u cjelini, kao i omogućavanju, na bilo koji način, uspjeha lokalnih programa za koje se sada osjećaju odgovornima zbog svoje uloge u njihovom stvaranju i/ili realizaciji, što je osobito važno u području odlučivanja o upravljanju prirodnim resursima.

Ljestvica građanskog angažmana sa 7 razina:

1. Minimalan angažman

Povremeno se traže savjeti građana o nekim temama, ali čini se da njihova pomoć nema utjecaja na donošenje odluka

2. Formalno partnerstvo

Uspostavlja se formalan odnos s predstavnicima dionika koji prisustvuju sastancima, ali više u svojstvu gledatelja nego aktivnih suradnika

3. Angažirano partnerstvo

Partnerstvo koje se odlikuje većom jednakosti u kojem dionici imaju određen stupanj stvarnog utjecaja, ali nemaju jednaku moć odlučivanja

4. Zajednička vlast

Ovo je situacija kada organizacije sa zajedničkim prioritetima zajedno rade na projektima koji mogu pridonijeti razvoju zajedničkog strateškog plana

5. Zajedničko upravljanje

Različite organizacije/dionici rade zajedno i doprinose svojim resursima zajedničkom cilju/projektu

6. Zajednička proizvodnja

Odnosi se na doprinos korisnika usluga proizvodnji usluga koje koriste

ZAJEDNIČKA ODGOVORNOST

Riječ je o situaciji kada se procesi opisani u stavkama 4-6 kombiniraju i provode u čitavom sektoru ili na čitavom lokalitetu.

Uključivanje zajednice ključan je čimbenik za uspješnu realizaciju dobro osmišljenog projekta i njegovu zajamčenu održivost. Lokalno stanovništvo redovito je najbolji izvor znanja o vlastitom okruženju. Učinkovita upotreba ovog resursa znači donošenje boljih odluka. Uz to, ljudi su privrženiji okruženju u čijem su nastanku i sami pripomogli, stoga će bolje njime upravljati i bolje ga održavati.

3.6. ARHUŠKA KONVENCIJA

Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša usvojena je 25. lipnja 1998. u Aarhusu u Danskoj, u okviru Gospodarske komisije Ujedinjenih naroda za Europu. Skraćeno se naziva Arhuška konvencija. **Cilj joj je pridonijeti zaštiti prava svake osobe sadašnjega i budućih naraštaja na život u okolišu pogodnom za njezino zdravlje i dobrobit. U svrhu ostvarenja tog cilja svaka stranka Konvencije dužna je jamčiti pravo pristupa informacijama, sudjelovanja javnosti u odlučivanju o okolišu i pristupa pravosuđu u pitanjima okoliša sukladno odredbama Konvencije.**

Arhuška konvencija je u odnosu na Hrvatsku stupila na snagu 25. lipnja 2007. godine.

Konvencija se sastoji od tri glavna dijela, tzv. stupa, od kojih je prvi – pristup informacijama o okolišu, drugi – sudjelovanje javnosti u odlučivanju o okolišu, a treći – pristup pravosuđu u pitanjima okoliša.

Bitno je naglasiti da odredbe Konvencije predstavljaju **samo minimum standarda** ispod kojih stranka Konvencije ne smije ići. Stranke imaju pravo zadržati ili uvesti mjere kojima se osigurava širi pristup informacijama, opsežnije sudjelovanje javnosti u odlučivanju i širi pristup pravosuđu u pitanjima okoliša negoli se to traži Konvencijom.

• PRVI »STUP« KONVENCIJE: PRISTUP INFORMACIJAMA O OKOLIŠU

Pristup informacijama podrazumijeva da pripadnici javnosti imaju pravo znati što se događa u okolišu koji ih okružuje. Pristup informacijama može se razdvojiti na dva dijela – tzv. »reaktivni« i »aktivni«. Reaktivni pristup znači pravo javnosti da zatraži informaciju o okolišu od tijela javne vlasti te obvezu tijela javne vlasti da pruže zatraženu informaciju u određenom roku. Takav pristup omogućava se temeljem zahtjeva stranke. Aktivni pristup podrazumijeva obvezu tijela javne vlasti da redovito, na vlastitu inicijativu, sakupljaju informacije o okolišu i obavještavaju javnost o njima bez potrebe da javnost posebno zatraži te informacije.

• DRUGI »STUP« KONVENCIJE: SUDJELOVANJE JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O OKOLIŠU

Sudjelovanje javnosti u odlučivanju o okolišu temelji se na ideji da okoliš nije vlasništvo vlasti, pa se odluke tijela javne vlasti koje bi mogle utjecati na okoliš moraju donijeti na transparentan način. Odredbe Arhuške

konvencije odnose se na sudjelovanje javnosti u odlučivanju o određenim djelatnostima, u izradi i provedbi planova, programa i politika koje se odnose na okoliš, te sudjelovanje tijekom izrade provedbenih propisa i općih pravnih akata. Najveća prava pružaju se kod odlučivanja o tome treba li tijelo javne vlasti dopustiti neku djelatnost koja može imati značajne učinke na okoliš. Javnost ima pravo sudjelovati u donošenju pojedinačnih akata koji se odnose na konkretan slučaj (primjerice, postupci procjene utjecaja zahvata na okoliš, postupci donošenja okolišne dozvole i sl.).

• TREĆI »STUP« KONVENCIJE: PRISTUP PRAVOSUĐU U PITANJIMA OKOLIŠA

Pristup pravosuđu je primarno sredstvo za osiguranje provedbe Konvencije te se jamstvom tog pristupa pruža zaštita prvom i drugom »stupu« Konvencije. Država, u okviru svog domaćeg zakonodavstva, mora osigurati pristup sudskoj kontroli ako osoba smatra da njezin zahtjev za informacijom o okolišu nije riješen u skladu s Konvencijom. Također, država je dužna pripadnicima zainteresirane javnosti osigurati pristup sudskoj kontroli donošenja odluka o djelatnostima koje mogu imati značajne učinke na okoliš (u postupcima iz drugog »stupa« Konvencije u kojima javnost ima pravo sudjelovati). Konvencija jamči pripadnicima javnosti i pristup kontroli zakonitosti radnji i propusta tijela javne vlasti i privatnih osoba, koji su u suprotnosti s odredbama domaćeg zakonodavstva iz područja zaštite okoliša. Domaće zakonodavstvo koje se odnosi na okoliš ne obuhvaća samo propise koji izričito u svom naslovu sadrže riječ »okoliš« (npr. Zakon o zaštiti okoliša), već sve propise koji se na neki način odnose na okoliš (primjerice propisi o prostornom planiranju, gospodarenju otpadom, upravljanju vodama ili iskorištavanju prirodnih resursa). U svim navedenim postupcima moraju se osigurati sljedeći standardi:

- pravna zaštita mora biti prikladna i djelotvorna, što uključuje i sudsku zabranu nekog zahvata u okolišu
- sudski postupci moraju biti pravični, pravedni, pravodobni i ne pretjerano skupi; sudska odluka mora biti dana u pisanom obliku i mora biti dostupna javnosti

Podnositelj žalbi	Broj žalbi	Tijelo javne vlasti protiv čije odluke ili šutnje su podnesene žalbe	Informacije koje se traže
Udruge <i>Udruga Uzor, Zelena Akcija, Društvo 'Marjan', Udruga Sunce, Zelena Istra, Udruga Pan</i>		<i>Hrvatske vode, Vodoopskrba i odvodnja d.o.o., Zagrebačke otpadne vode d.o.o., Grad Zagreb, Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, Hrvatske šume d.o.o., Ministarstvo poljoprivrede, Javna ustanova za upravljanje Park šumom Marjan, Grad Split, Grad Senj, Hrvatska banka za obnovu i razvoj</i>	<i>Informacije o sanaciji potoka Gorjak, informacije o predstavljanju ekoloških projekata, informacije o djelatnosti pročišćavanja otpadnih voda, informacije o zbrinjavanju mulja, informacije o inspekcijskom nadzoru u Park šumi Marjan, informacije vezane za sanaciju odlagališta otpada u Svetom Jurju i sl.</i>
Ukupno	18 (14 šutnja uprave)		

Osamnaest žalbi u vezi informacija o okolišu u 2016. godini

Izvor: Povjerenik za informiranje

Neki primjeri internetskih stranica na kojima građani mogu sami redovito pratiti informacije su sljedeći:

1. Postupci procjene utjecaja na okoliš za koje je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - <http://puo.mzoip.hr>

The screenshot shows the official website of the Ministry of Environmental Protection and Energy of the Republic of Croatia, specifically the section for Environmental Impact Assessment (PUO). The website has a green and white color scheme. The header includes the ministry's name and logo. A search bar is located below the header. The main navigation bar contains links for PUO, OPUO, SPUO, SMJERNICE, STRUČNE OSOBE, and KONTAKTI UPRAVE. The 'Novosti' (News) section is prominently displayed, listing recent updates and studies, including a study on the reconstruction and modernization of the Podunavlje fishpond in the Bilje municipality.

2. Postupci izdavanja okolišnih dozvola za koje je nadležno Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - <http://mzoip.hr/hr/okolisna-dozvola.html>

The screenshot displays the official website of the Ministry of Environmental Protection and Energy of the Republic of Croatia. The page is titled 'Okolišna dozvola' (Environmental Permit) and provides information on the application process for various types of permits. The left sidebar contains a navigation menu with categories such as 'Zrak' (Air), 'Voda' (Water), 'Okolišna dozvola' (Environmental Permit), 'Steta u okolišu' (Damage to the Environment), 'Ekološke' (Ecological), 'More i priobala' (Sea and Coast), 'Dozvole i odobrenja' (Permits and Approvals), 'Obrasci i očitovanja' (Forms and Statements), 'Propisi i međunarodni ugovori' (Regulations and International Agreements), 'Strategije, planovi i programi' (Strategies, Plans and Programs), 'Kontakt' (Contact), 'Obrazci i prijave za ispit' (Forms and Applications for Examination), 'Očitovanja' (Statements), 'Publikacije' (Publications), 'Propisi i međunarodni ugovori' (Regulations and International Agreements), 'Zapovijedanje' (Ordering), 'Javna natjera' (Public Tendering), 'Elisa i posebna imenovanja' (Elisa and Special Appointments), 'Pravo na pristup informacijama' (Right of Access to Information), and 'Sudjelovanje na zajedničkom javnom' (Participation in the Joint Public).

The main content area is titled 'Okolišna dozvola' and includes a brief description of the permit process. It states that the permit is issued for facilities in which activities are carried out or for facilities in which activities will be carried out after reconstruction, and that the permit is issued for facilities in which activities are carried out or for facilities in which activities will be carried out after reconstruction. The page also lists several recent permits issued, including a permit for a biogas plant in Orlovik, a permit for a mobile plant for the treatment of waste in Lemić, and a permit for a plant for the production of biodiesel in Netretić.

3.7. JAVNA RASPRAVA / TRIBINA

Jedna od temeljnih poluga suvremenih demokracija jest razvijeno civilno društvo koje se, između ostalog, ostvaruje u **otvorenom dijalogu**, suradnji i partnerstvu građana, organizacija civilnoga društva, odnosno općenito zainteresirane javnosti, s javnim i državnim institucijama.

Prihvatanje aktivne uloge građana, otvorenosti i javnosti kao temeljnih vrijednosti podrazumijeva i spremnost državnih i javnih institucija na poduzimanje mjera savjetovanja sa zainteresiranim javnostima u postupcima donošenja zakona, propisa, planova i sl.

Predstavnici donositelja odluka, odnosno tijela državne, ili lokalne vlasti dužna su pravovremeno objaviti javnu raspravu, a obavijest o istoj mora biti postavljena na vidljivo/posjećeno mjesto i dnevnom tisku. U praksi, nažalost, to često nije tako: javne se rasprave ili izostavljaju, ili pokreću prekasno, tek s ciljem zadovoljavanja forme. Obavijest o održavanju javne rasprave nerijetko se nalazi na slabo vidljivim mjestima.

Javna rasprava, ovisno o opsegu i značaju predmeta, može trajati 60, ili 30 dana, a javne rasprave o izmjenama i dopunama određenih predmeta obično traju 15, ili čak manje dana. I ovdje se u praksi dešava da su rokovi trajanja javnih raspravi prekratki u odnosu na značaj predmeta, ili količinu dokumentacije koja se nalazi na javnom uvidu. Također, javne se rasprave često organiziraju u vrijeme godišnjih odmora, praznika, ili blagdana, što zainteresiranoj javnosti i građanima znatno otežava aktivno sudjelovanje u raspravi.

Tijekom trajanja javne rasprave, osim omogućavanja javnog uvida u predmetnu dokumentaciju, donositelj odluka, u suradnji sa stručnim izrađivačem, organizira jedno, ili više javnih izlaganja s ciljem pojašnjenja i boljeg uvida u sam predmet javne rasprave.

Sudionici javne rasprave (zainteresirana javnost, građani, pravne osobe, tijela državne i lokalne vlasti) pozvani su dati svoja mišljenja, prijedloge i primjedbe na predmet javne rasprave.

Građani i udruge sudjeluju u javnoj raspravi na način da:

- imaju pristup i uvid u predmet,
- mogu upisati prijedloge i primjedbe u knjigu primjedbi koja se obvezno nalazi uz predmetnu dokumentaciju
- postavljanjem pitanja u javnom izlaganju o predloženim rješenjima, na koja odgovara nositelj izrade, odnosno stručni izrađivač, usmeno ili u pisanom obliku,

- daju prijedloge i primjedbe u zapisnik o javnom izlaganju i
- upućuju nositelju izrade pisane prijedloge i primjedbe.

Prijedlozi i primjedbe moraju biti čitko napisani i potpisani imenom i prezimenom uz adresu podnositelja.

Sve prijedloge i primjedbe koje su sudionici u javnoj raspravi dali u roku, obrađuje nositelj predmeta te priprema izvješće o javnoj raspravi, u za to propisanom roku.

Kako bi potaknuli građane na aktivno uključivanje u donošenje odluka, ali i donositelje odluka na transparentno postupanje i dijalog s građanima, udruge i građanske inicijative nerijetko samostalno organiziraju javne tribine i okrugle stolove o aktualnim temama, planovima i odlukama. Javne tribine pokreću tako otvorenu, nerijetko vrlo žustru i argumentiranu raspravu, a uz pomoć predstavnika medija pobuđuju i interes šire javnosti.

Krajnja je svrha javnih rasprava i tribina svjesnost da u procesu donošenja odluka da zajednički interes i potreba za očuvanjem javnog dobra moraju biti ispred suprotnih mišljenja i stavova, a isključivost u razmišljanju bilo koje strane neće nimalo doprinijeti dobrom, odgovornom i zajedničkom upravljanju.

3.8. SERVIS ZELENI TELEFON

Još 1992. godine uspostavljen je prvi servis koji stoji u službi građanima za informacije i probleme vezane za okoliš, prirodu i njihovu zaštitu. Uspostavljen je u okolišnoj udruzi Zelena akcija i nazvan je Zelenim telefonom.

Nakon osnutka prvog Zelenog telefona i druge udruge odlučile su pokrenuti isti takav servis. Tako je u rujnu 1999. godine osnovana Mreža Zelenih telefona od strane **devet udruga** zaštite okoliša, a Mreža danas okuplja ukupno devet udruga koje djelovanjem servisa „pokrivaju” sve županije.

Ugovorom sa HT-om Mreža je osigurala i jedinstveni telefonski broj za područje cijele Hrvatske: **072 123 456**. Na taj način se po cijeni lokalnog poziva pozivi iz bilo kojeg dijela Hrvatske preusmjeravaju na najbližu udruhu. Međusobnim dogovorom svaka udruha pokriva županiju u kojoj ima sjedište, a neke od udruga i susjedne županije.

Cilj Zelenih telefona je poticanje građana na aktivnije sudjelovanje u zaštiti okoliša, a nadležnih institucija na učinkovitije rješavanje problema u okolišu.

Svaki građanin Republike Hrvatske može prijaviti problem u okolišu ili zatražiti informaciju na broj 072 123 456. Aktivisti i volonteri zajedno s građanima

pristupaju rješavanju problema, u suradnji s nadležnim institucijama, te zatim nadziru njihovo rješavanje. Rad Mreže pokazao je da se građani svjesno odnose prema okolišu i da su prepoznali kvalitetu rada ZT-a koja se očituje u ispunjavanju očekivanja građana. Naše istraživanje je pokazalo da je 49 % slučajeva uspješno riješeno.

Svi prijavljeni slučajevi sortiraju se prema određenim kategorijama, a ovdje donosimo one u kojima Mreža zaprima najveći broj poziva:

3.8.1. OTPAD

Na području Europske unije još uvijek se **veći dio otpada spaljuje i odlaže na odlagališta nego što se reciklira**. S obzirom da se velika količina potencijalnih sekundarnih sirovina nalazi u otpadu, Europska unija postavila si je za cilj poboljšati praksu gospodarenja otpadom, odnosno da se države članice usmjere na poticanje inovacija u recikliranju te istodobno smanjuju količine otpada koje bi se odlagale na odlagalištima. Na taj se način mogu ostvariti znatne koristi koje proizlaze iz održivog rasta i stvoriti nova radna mjesta dok se istodobno štiti okoliš.

Republika Hrvatska svojim članstvom u Europskoj uniji preuzela je na sebe obveze propisane europskim direktivama u pogledu gospodarenja otpadom. Međutim, nije dovoljno tek prepisati pojedine europske odredbe u nacionalno zakonodavstvo, potrebno je stvoriti uvjete za njihovu provedbu u praksi. Za sustav gospodarenja otpadom u Republici Hrvatskoj može se reći da je prilično nefunkcionalan.

Temeljni zakon kojim se regulira gospodarenje otpadom jest Zakon o održivom gospodarenju otpadom kojim su u hrvatski pravni poredak prenesene direktive Europske unije kojima se uređuje ovo područje. Drugim riječima, Republika Hrvatska preuzela je na sebe određene obveze koje je dužna ispuniti do nekog određenog roka, kao npr. da će do 31.12.2017. imati izgrađene i u funkciji sve centre za gospodarenje otpadom, odnosno da će prestati s odlaganjem otpada na tzv. neusklađenim odlagalištima koja mahom ne udovoljavaju niti minimalnim uvjetima, ili npr. da će do 2020. godine odvojeno prikupljati 50 % otpada (ova brojka odnosi se na 4 vrste otpada i to papir, plastiku, metal i staklo).

Pogledamo li kako se stvari odvijaju u praksi sasvim je izvjesno da svi centri za gospodarenje otpadom neće zaživjeti do predviđenog datuma. Dosad su izgrađena tek tri takva centra (Mariščina u Primorsko-goranskoj županiji,

Kaštijun u Istarskoj te Biljane Donje u Zadarskoj županiji) s tim da jedan od njih, Marišćina, od samog početka zbog raznih tehničkih problema malo radi, pa malo ne radi, tamošnji otpad se prekrca u kamione te se odvozi na „zbrinjavanje” u druge gradove.

Osim što je država zakazala kod realizacije centara za gospodarenje otpadom, zakazala je i na drugom, za ovu problematiku važnom području, a to je edukacija građana o važnosti odvajanja i pravilnog zbrinjavanja otpada.

Naš najveći i glavni grad zbog problema u gospodarenju otpadom koji su iz godine u godinu sve izraženiji sasvim opravdano nazivaju europskom prijestolnicom smeća. Situacija nije sjajna ni u većini drugih, manjih gradova. Mnogo je negativnih primjera, dok su oni pozitivni iznimke.

Iako je problem gospodarenja otpadom u Hrvatskoj golem, to ne znači i da je nerješiv. Dokaz tome su dva izuzetno pozitivna primjera – **Prelog i Krk** koji su imali volje uhvatiti se ukoštac s time.

U Prelogu se s provedbama edukacija o gospodarenju otpadom započinje već u vrtiću, kućanstva prikupljaju otpad u ukupno 5 vreća i 2 kante, uključujući i onu za bio-otpad. Odvoz otpada naplaćuje se po količini, te se nagrađuju ekološki najosviješteniji građani.

U svibnju 2017. u Prelogu je otvoren Centar za ponovnu uporabu, a u kompostani se obrađuje bio-otpad, koji inače čini do 80 % spremnika za otpad prosječnog hrvatskog kućanstva. Rezultat toga je 60% odvojeno prikupljenog otpada dok je hrvatski prosjek tek 16%. Grad Prelog pristupio je međunarodnoj strategiji „Zero Waste 2020” te se time obvezao da će do 2020. g. odvajati 70% korisnog otpada.

Krk je započeo razvijati sustav gospodarenja otpadom 2006. g. kad su odvojeno prikupljali 16 % otpada, dok danas premašuju 50%. Sustav gospodarenja otpadom na Krku temelji se na konceptu kružnog gospodarstva. Kućanstvima su podijeljeni setovi posuda za odvojeno prikupljanje otpada, odnosno otpad se prikuplja po sistemu „od vrata do vrata”. Izgrađeno je reciklažno dvorište sa sortirnicom i kompostištem, te sedam manjih reciklažnih dvorišta u naseljima. Cilj je do 2020. g. odvojeno prikupljati čak 80% otpada.

Kao negativan primjer gospodarenja otpadom istaknut ćemo Grad Senj koji svoj otpad odlaže na zaštićenom prirodnom području, u Parku prirode Velebit. Kako spomenuto odlagalište ne ispunjava niti minimalne uvjete koje bi odlagališta otpada trebala ispunjavati, moglo bi ga se nazvati divljim odlagalištem. Projekt sanacije, barem prema projektnoj dokumentaciji, traje već više od desetljeća. Ono što ovu priču čini još gorom jest činjenica da je

sanacija zamišljena tako da se otpad izmjesti na susjednu zemljišnu česticu, dakle ponovno unutar parka prirode. Sanacija bi, kao i u slučaju svih ostalih neusklađenih odlagališta otpada u Hrvatskoj trebala biti završena najkasnije do 31.12.2017.

U manjim mjestima, naročito onima koja su udaljena od gradova građani niti nemaju priliku odvojeno prikupljati otpad jer nemaju na raspolaganju spremnike za odvojeno prikupljanje. Mnoga od njih nemaju niti osigurane spremnike za miješani komunalni otpad za svako kućanstvo već je postavljen jedan zajednički kontejner za cijelo mjesto. Uslijed toga građani svoj otpad iz kućanstva spaljuju ili ga odbacuju u okoliš.

Brojna divlja odlagališta otpada u Hrvatskoj nisu, dakle, isključivo posljedica nemara i neodgovornosti pojedinaca već i nebrige države, odnosno jedinica lokalne samouprave da ozbiljnije porade na rješavanju tog problema.

Temeljem članka 28. Zakona o održivom gospodarenju otpadom, jedinica lokalne samouprave dužna je na svojem području osigurati:

- javnu uslugu prikupljanja komunalnog otpada
- odvojeno prikupljanje otpadnog papira, plastike, metala, stakla, tekstila i glomaznog otpada
- sprečavanje nepropisnog odlaganja otpada u okoliš

Kako unatoč ovim zakonskim odredbama velike količine raznovrsnog otpada, uključujući često i pojedine vrste opasnog otpada, završavaju u okolišu, Zakonom je propisana i dužnost jedinice lokalne samouprave da se pobrine za uklanjanje tako odbačenog otpada.

Jedinica lokalne samouprave dužna je uspostaviti sustav za zaprimanje obavijesti o nepropisno odbačenom otpadu, voditi evidenciju lokacija tako odbačenog otpada te provoditi redoviti godišnji nadzor radi utvrđivanja postojanja divljih odlagališta otpada, a naročito provoditi nadzor na lokacijama na kojima je već ranije evidentirano postojanje nepropisno odbačenog otpada. Neovisno o tome da li je riječ o nepropisnom odlaganju otpada na javnim ili privatnim površinama, da li otpad protivno Zakonu fizička ili pravna osoba odlaže na vlastitom ili pak tuđem zemljištu, Zakon o održivom gospodarenju otpadom u članku 36. jasno određuje da je jedinica lokalne samouprave putem svojeg komunalnog redarstva dužna poduzeti Zakonom propisane mjere kako bi se otpad uklonio iz okoliša te propisno zbrinuo.

Komunalni redar rješenjem naređuje vlasniku, odnosno posjedniku nekretnine (ukoliko je vlasnik nepoznat) da ukloni otpad te ga preda osobi ovlaštenoj za

gospodarenje tom vrstom otpada u roku koji ne može biti duži od 6 mjeseci, računajući od dana zaprimanja rješenja. Nakon navedenog roka, komunalni redar dužan je utvrditi je li vlasnik, odnosno posjednik nekretnine otpad uklonio; ukoliko nije tada će se jedinica lokalne samouprave pobrinuti za uklanjanje i zbrinjavanje otpada o trošku korisnika nekretnine.

Najveći broj prijava zaprimljenih na Zeleni telefon odnosi se upravo na otpad i to vrlo često na divlja odlagališta otpada. U takvim slučajevima potrebno se je dakle obratiti Gradu ili Općini na čijem se području takvo odlagalište nalazi, odnosno neposredno komunalnom redarstvu, te zatražiti postupanje sukladno odredbama članaka 28. i 36. Zakona o održivom gospodarenju otpadom.

Kako se u praksi ponekad događa da nadležne službe, pa tako i komunalno redarstvo ignoriraju prijavu građana, dodatni korak koji se u ovakvim situacijama može poduzeti jest slanje prijave inspekciji zaštite okoliša, koja je temeljem članka 141. Zakona o održivom gospodarenju otpadom obvezna provoditi inspekcijski nadzor nad primjenom odredbi spomenutoga zakona, pa tako i nad postupanjem jedinica lokalne samouprave glede uklanjanja nepropisno odbačenog otpada.

3.8.2. VODE

Veliki broj prijava na Zeleni telefon odnosi se na vode.

Najčešće je riječ o nepropisnom ispuštanju otpadnih i fekalnih voda u okoliš.

Statistički podaci govore kako u Republici Hrvatskoj čak 44% stanovništva nema mogućnost priključenja na kanalizacijsku mrežu, iz razloga njezina nepostojanja.

U takvim slučajevima vlasnici su dužni problem otpadnih/fekalnih voda riješiti putem sabirnih/septičkih jama. Spomenute jame trebale bi biti nepropusne i redovito se prazniti putem ovlaštenih osoba (najčešće gradskih komunalnih poduzeća koja obavljaju djelatnost vodoopskrbe i odvodnje). Na ovom području kršenja propisa su česta; počevši od toga da jame nisu propisno izgrađene (nemaju nepropusno dno) do ispuštanja sadržaja jama izravno u okoliš.

Komunalno redarstvo nadležno je za pitanje izgradnje (ne/propusnosti sabirnih jama), dok je sanitarna inspekcija dužna nadzirati redovito i pravilno pražnjenje sabirnih/septičkih jama. Tako će sukladno čl. 42. Zakona o sanitarnoj inspekciji sanitarni inspektor kazniti novčanom kaznom u iznosu od 1000 kn „na licu mjesta” korisnika objekta koji sadržaj sabirne/septičke jame prazni po vlastitom ili tuđem zemljištu, u kopnene vode ili more, te ne posjeduje dokaz (račune) o redovitom pražnjenju jame od strane ovlaštene fizičke ili pravne osobe.

Osim navedenog na Zeleni telefon zaprimane su i prijave vezane za neovlašteno korištenje voda.

Voda je Ustavom određena kao opće dobro i kao takvu svi građani imaju je pravo koristiti, ali u granicama svojih svakodnevnih potreba. Zakon o vodama (čl. 76.) definirano je opće korištenje voda gdje se navodi kako je svakome dopušteno korištenje voda za osobne potrebe na način i u količinama koje ne isključuju druge od jednakog korištenja. To se odnosi na zahvaćanje vode za piće, kuhanje, održavanje čistoće i druge potrebe u kućanstvu, te korištenje površinskih voda za kupanje, sport, rekreaciju i druge slične namjene. Opće korištenje voda nikako NE uključuje korištenje voda u gospodarske svrhe, npr. za navodnjavanje poljoprivrednih površina.

Spomenute granice općeg korištenja voda odnose se također i na vlasnike/ovlaštenike zemljišta na kojima se nalaze izvori ili podzemne vode. Drugim riječima, ukoliko se na nečijem privatnom zemljištu nalazi podzemna voda dopušteno je imati bunar te koristiti vodu za potrebe u kućanstvu, ali nije dopušteno (samovoljno) navodnjavati poljoprivredne površine.

Sukladno čl. 79. Zakona o vodama za svako korištenje voda koje prelazi okvire općeg korištenja potrebno je imati vodopravnu dozvolu ili ugovor o koncesiji (ovisi o kojoj je gospodarskoj djelatnosti riječ).

Za povrede gore navedenih propisa nadležna je vodopravna inspekcija. Kod podnošenja prijave važno je navesti prije svega podatke o osobi/prekršitelju (ime i prezime te adresu stanovanja), kao i točnu lokaciju.

3.8.3. ŠUME

Građani, na Zeleni telefon, najčešće prijavljuju problem nezakonite sječe šuma, ili barem smatraju da je riječ o nezakonitoj sječi.

Oko 90% šuma u Republici Hrvatskoj u vlasništvu je države te njima gospodare i o njima brigu vode Hrvatske šume. Dio šuma nalazi se unutar nacionalnih parkova i parkova prirode i te su šume izuzete od gospodarenja.

Preostali dio šuma u privatnom je vlasništvu.

Zakonom o šumama propisana su pravila vezana za gospodarenje i korištenje šumama bilo da se radi o državnoj ili privatnoj šumi.

Prije nego neku sječicu etiketiramo kao nezakonitu preporučljivo je obratiti se putem zahtjeva za pristup informacijama podružnici Hrvatskih šuma na području na kojem je došlo do sječe, odnosno šumarskoj inspekciji koja djeluje pri Ministarstvu poljoprivrede te zatražiti potrebne informacije; da li je šuma u državnom vlasništvu i ukoliko jest koji je razlog sječe.

Hrvatske šume gospodare šumama sukladno Planu gospodarenja koji se donosi svake godine najkasnije do 31. prosinca za iduću godinu.

Ponekad se događa da građani zabrinuto prijave „masovnu/potpunu sječu“ šume. U tom slučaju može biti riječ o nezakonitoj sječi, ali isto tako može biti riječ o potpuno zakonitoj sječi određene vrste šume. Primjerice, hrast lužnjak raste 120 godina da bi dostigao konzumnu vrijednost, a kada dođe vrijeme sjeka, površina koja je namijenjena za sjek, sječe se gotovo u potpunosti. Ostavljaju se tek neka stabla namijenjena održavanju biološke raznolikosti. Nakon sječe površina se priprema za ponovnu sadnju lužnjaka koji će opet rasti cca 120 godina. Na ovom primjeru cilj je bio prikazati da iza onog što se naizgled čini kako nezakonita sječa može stajati potpuno zakonito i pravilno gospodarenje šumom. Upravo iz tog razloga potrebno se obratiti šumarskoj inspekciji i zatražiti potrebne informacije.

Zakon o šumama (čl. 32.) strogo zabranjuje pustošenje šuma, čistu sječu (osim ako nije predviđena šumskogospodarskim planom), krčenje šume, oštećivanje stabala, odsijecanje grana i dr.

Sjeći se mogu samo doznačena stabla, a doznake može obavljati samo ovlaštena osoba.

Kod nezakonite sječe šume potrebno je razlikovati dva slučaja; onaj u kojem sam vlasnik šume vrši sječu, odnosno sječe stabla bez doznaka te slučajeve sječe od strane nevlasnika.

U oba slučaja potrebno je obavijestiti šumarsku inspekciju, a kod sječe od strane nevlasnika potrebno je slučaj prijaviti i policiji, jer osim što se radi o nezakonitoj sječi ujedno je riječ i kaznenom djelu krađe.

3.8.4. ZELENILLO

Aktivisti na Zelenom telefonu zaprimaju i obrađuju prijave građana vezane za zelenilo bilo da se radi o javnim, ili privatnim zelenim površinama.

Kad su u pitanju javne zelene površine povrede se najčešće svode na **neovlašteno parkiranje** na tim površinama. Problem najviše dolazi do izražaja u toplijem dijelu godine, kad građani više borave u prirodi. Javne površine općenito, uključujući i zelene, zaštićene su odredbama Odluke o komunalnom redu koju svaka jedinica lokalne samouprave donosi za svoje područje. Navedenom Odlukom izričito se zabranjuje kretanje, kampiranje, zaustavljanje i parkiranje vozila na javnim zelenim površinama. No, kako se uvijek nađe određeni broj neodgovornih pojedinaca nisu rijetki prizori parkiranja na zelenim površinama neposredno uz rijeke i sl. U tom slučaju potrebno je

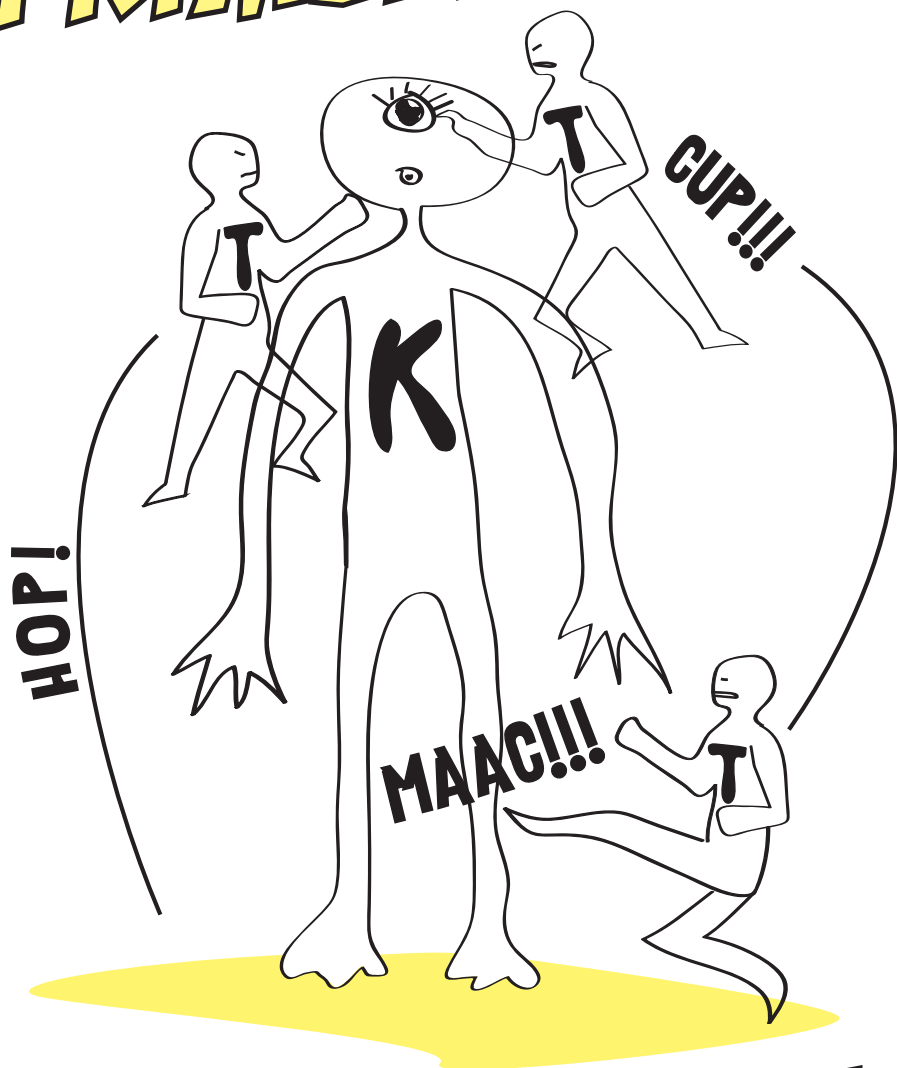
kontaktirati komunalno redarstvo koje je nadležno za pitanja regulirana Odlukom o komunalnom redu, pa tako i ovo. Ako je pak vrijeme vikenda, praznika, blagdana ili poslijepodnevni sati (van okvira radnog vremena komunalnog redarstva) u tom slučaju treba se obratiti policiji, tim više što komunalno redarstvo vezano za ovaj problem na teren izlazi s prometnom policijom. Nije na odmet ni fotografirati automobile (registarske oznake) kao dokaz.

Glede privatnih zelenih površina građani se najčešće javljaju s pritužbama na **zapuštena i neodržavana zemljišta.**

Vlasnici, odnosno korisnici zemljišta, bilo da je riječ o vrtovima, oranicama, livadama, obradivom ili neobradivom zemljištu dužni su kositi, uklanjati korov, odnosno održavati svoja zemljišta. To se naročito odnosi na ona zemljišta na kojima je prisutna ambrozija. Za neizvršavanje ove obveze propisane su novčane kazne u različitim iznosima, ovisno o konkretnom slučaju. Najviše kazne propisane su tako za neodržavana zemljišta na kojima raste ambrozija, a penju se čak do 50 000 kn za pravne osobe, odnosno do najviše 10 000 kn za fizičke osobe.

Zapuštena zemljišta prijavljuje se poljoprivrednoj inspekciji, odnosno komunalnom i poljoprivrednom redarstvu grada, odnosno općine na čijem se području takvo zemljište nalazi. Vlasniku zemljišta nalaže se da ukloni korov (ambroziju), a ukoliko vlasnik sam ne izvrši svoju obvezu tada će se odrediti uklanjanje putem treće osobe, a na trošak vlasnika, odnosno korisnika zemljišta.

PRIMJERI

IZ PRAKSE

1. KAMPANJA „SRĐ JE NAŠ“

Kampanja **Srđ je naš** bavi se zaštitom brda Srđ poviše Dubrovnika.

Jednako se zove i **inicijativa građana** koja je formalno osnovana 2010. godine, a čiji je član i Zelena akcija.

Od 2006. godine lokalne udruge (udruge Domovina, Društvo prijatelja prirode (DUB), Baština i Eko Omblići) ukazivale su na problem planova pretjerane izgradnje na brdu Srđ, a pod krinkom izgradnje golf terena. Iste godine navedene udruge su podnijele zahtjev tada nadležnom Ustavnom sudu o **ocjeni zakonitosti izmjene prostornog plana** Dubrovačko-neretvanske županije kojom je projekt apartmanizacije Srđa narastao za tri puta (s početnih 100 ha na 310 ha površine), te je sud nakon 8 godina ukinuo nezakonite izmjene.

Međutim, to nije rezultiralo ukidanjem izdanih dozvola za projekt već se on nastavio razvijati u povećanom opsegu iz 2006. godine. Inicijativa Srđ je naš i udruge iz inicijative uporno su ukazivale na mnoge manipulacije procedurama koje su išle na korist investitoru, a na štetu lokalne zajednice i građana. **Korištenje pravnih instrumenata** jedan je od bitnih elemenata kampanje Srđ je naš i u tome je inicijativa imala i ima svesrdnu podršku pravnog tima Zelene akcije.

U sklopu kampanje 2013. godine je organizirano i **prikupljanje potpisa** za raspisivanje referenduma o pitanju apartmanizacije Srđa. U prikupljanje potpisa krenulo se u trenutku kad je referendum kao instrument bio još relativno nepopularan, naročito na lokalnoj razini, zbog izričito restriktivnih uvjeta za njegovo raspisivanje na zahtjev građana. Unatoč tim ograničenjima Inicijativa SJN uspješno je prikupila potrebne potpise te je zahvaljujući tome rapsan **jedan od prvih referenduma na zahtjev građana** u Republici Hrvatskoj (jedini referendum iniciran potpisima građana prije dubrovačkog bio je slučaj opoziva jednog općinskog načelnika). Iako nije bio zakonski obvezujući referendum je pokazao prevladavajuće protivljenje lokalne zajednice predloženom projektu (84,15% protiv projekta od 31,5% izašlih birača).

Unatoč rezultatima referenduma i očitom protivljenju lokalne zajednice, projekt je nastavljen te su u 2013. godini usvojene odluke bitne za njegov nastavak- rješenje o prihvatljivosti za okoliš i urbanistički plan uređenja. Uz pomoć Zelene akcije inicijativa Srđ je naš osporila je zakonitost rješenja o prihvatljivosti za okoliš (2016. godine) te nastavlja s pravnom bitkom radi konačnog zaustavljanja ovog štetnog projekta.

Iako je projekt problematičan i štetan iz više razloga kao glavne je moguće istaknuti sljedeće:

- Ekološka bomba poviše glava Dubrovčana;
- Velike količine vode i pesticida potrebne za održavanje pratećih golf terena predstavljaju nerazumno trošenje resursa (voda) i nepotrebno zagađivanje okoliša (pesticidi). Kad se uzme u obzir da je teren brda Srđ krškog sastava opravdano se bojati mogućeg nekontroliranog ispuštanja zagađenja u okoliš;
- Apartmanizacija pod krinkom golfa;

Iako se projekt mahom reklamira kao projekt golfa na Srđu s golfom ima malo veze. Na površini od 350 hektara (310 hektara golf resorta + turistička naselja i naselje Bosanka) planira se izgradnja koja zauzima 468 101 m² za smještaj građevina, odnosno koja iznosi 121 998 m² tlocrtno površine. Ilustracije radi najveće dubrovačko naselje Nova Mokošica, u kojoj živi između 8000 i 10 000 ljudi, sastoji se od stambenih zgrada u kojima ukupna površina stanova iznosi 103 321 m². Uz ovo treba imati na umu i napomenu da je Mokošica naselje visokogradnje (neboderi) dok bi silna izgradnja na Srđu bila prostorno raširena. Golf se podmeće da bi se u njegovoj sjeni izgradili novi smještajni kapaciteti tamo gdje ih se inače nikad ne bi smjelo izgraditi. Nije nebitno napomenuti da se golf-resorti planiranog tipa razvijaju kao zatvorene zajednice (eng. gated community) što bi utjecalo na socijalnu stratifikaciju dubrovačkog stanovništva. Uz sve navedeno, za svu komunalnu infrastrukturu koju je potrebno izgraditi potrebno dovesti priključke do obuhvata zahvata (koji se nalazi na 400 metara nadmorske visine). Trošak izgradnje, ali i održavanja, te infrastrukture platiti će se iz javnih sredstava. Investitor će samo djelomično financirati izgradnju infrastrukture unutar obuhvata zahvata.

Zbog specifične geografske konfiguracije prostora na kojem se smjestio grad Dubrovnik brdo Srđ predstavlja posljednji neiskorišteni prostor na kojem Dubrovnik eventualno može planirati svoje proširenje. Od strateške je važnosti zadržati kontrolu nad tim prostorom da bi se mogle zadovoljiti javne potrebe i razvoj grada Dubrovnika.

Popis pravnih radnji unutar kampanje „Srđ je naš“:

24.10.2006. Zahtjev za ocjenu ustavnosti izmjena prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije kojima je obuhvat golf resorta na Srđu povećan sa 100 na 310 ha

9.1.2013. Javno izlaganje studije utjecaja na okoliš

http://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/gradani_dubrovnika_opet_odbacili_apartmanizaciju_srda_i_zatrazili_referendum

22.1.2013. Stručna analiza podloge na temelju koje investitor tvrdi da će projekt na Srđu imati pozitivne utjecaje na ekonomiju grada Dubrovnika

http://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/strucnjaci_protiv_projekta_golf_resorta_na_srdu

24.1.2013. Najava početka prikupljanja potpisa za referendum o projektu na Srđu i pozvi volonterima da se uključe

http://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/najavljeno_prikupljanje_potpisa_za_raspisivanje_referenduma_o_srdu

1.2.2013. Reakcija na zabranu objavljivanja promotivnih spotova za prikupljanje potpisa za raspisivanje referenduma o projektu na Srđu

http://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/radio_dubrovnik_cenzurira_kampanju_za_raspisivanje_referenduma_o_projektu_golf_resorta_na_srdu

7.3.2013. Komentar na mišljenje stručnog povjerenstva za procjenu utjecaja zahvata na okoliš

http://zelena-akcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/golf_resort_na_srdu_povjerenstvo_zanemarilo_utjecaj_na_okolis_i_prirodu

27.3.2013. Odobren referendum

http://zelenaakcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/odobren_prvi_referendum_na_zahhtjev_gradana_u_hrvatskoj

3.4.2013. Argumenti Zelene akcije, Srđ je naš i Prava na grad o propustima u studiji utjecaja na okoliš

http://zelenaakcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/aktivnosti/utjecaji_na_okolis_golf_resorta_na_srdu_nisu_prihvatljivi

19.4.2013. Tužba protiv Rješenja o prihvatljivosti zahvata na Srđu za okoliš

http://zelenaakcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/zelena_akcija_srd_je_nas_i_uha_tuzili_ministarstvo_zastite_okolisa_i_prirode_zbog_rjesenja_o_prihvatljivosti_zahvata_za_okolis_za_golf_resort_na_srdu_u_dubrovniku

30.4.2013. Komentar rezultata dubrovačkog referenduma

http://zelenaakcija.hr/hr/programi/zastita_prirodnih_resursa/85_glasaca_na_referendumu_protiv_golf_resorta_na_srdu

2.9.2016. Poništenje rješenje o prihvatljivosti za okoliš

http://zelenaakcija.hr/hr/opcenito/priopcenja/velika_pobjeda_gradana_nad_spekulantima_tuzbom_srusili_studiju_utjecaja_na_okolis_za_srd

Foto: <http://srdjenas.com>

2. OGRANIČAVANJE PRAVA NA PRISTUP INFORMACIJAMA - SLUČAJ HOTEL LANA KORANA

Udruga Eko Pan iz Karlovca je u travnju 2015. godine putem zahtjeva za pristup informacijama zatražila od grada Karlovca lokacijsku i građevinsku dozvolu za izgradnju Hotela Korana.

Bitno je istaknuti da je Eko Pan dozvole **tražio u obliku preslike** navedenih dokumenata. Zakon o pravu na pristup informacijama omogućuje tražitelju informacije da navede u svojem zahtjevu prikladan način na koji želi da mu se omogući pristup traženoj informaciji. Grad Karlovac je donio rješenje u kojem je Eko Panu omogućen samo uvid u tražene dozvole dok je pravo na njihovo umnožavanje uskraćeno, obrazlažući to razlogom zaštite intelektualnog vlasništva investitora. Na takvo rješenje Eko Pan je odlučio podnijeti **žalbu** Povjerenici za informiranje smatrajući da je povrijeđen Zakon o pravu na pristup informacijama.

Koji su bili osnovni razlozi za žalbu?

- **Informacije nisu bile omogućene u traženom obliku (davanje preslika);**
- **Tijelo javne vlasti nije provelo test razmjernosti i javnog interesa koje je bilo dužno provesti prije donošenja rješenja o uskrati pristupa;**
- **Pristup informacijama je ograničen pozivanjem na zaštitu prava intelektualnog vlasništva investitora, bez ikakvog obrazloženja zašto bi umnožavanje lokacijske i građevinske dozvole predstavljalo povredu intelektualnog vlasništva.**

Povjerenica za informiranje uvažila je žalbu Eko Pana i poništila rješenje grada Karlovca. U svojem rješenju Povjerenica ukazuje na propuste Grada Karlovca u rješavanju zahtjeva udruge Eko Pan, a navest ćemo neke od njih:

„Činjenično stanje nije u potpunosti, a niti pravilno utvrđeno jer činjenice koje se nalaze u spisima predmeta nisu argumentirane odnosno potkrijepljene odgovarajućim dokazima omogućavanjem pristupa informacijama na način različit od traženog. Grad Karlovac nije udovoljio svojoj obvezi omogućavanja pristupa informacijama; naime, ukoliko se korisniku prava na pristup informacijama omogućava da bez ograničenja izvrši uvid u zatraženu dokumentaciju, treba mu se omogućiti i pravo na izradu preslika istih.”

3. OGRANIČAVANJE PRAVA NA PRISTUP INFORMACIJAMA

Udruga Zelena akcija je u lipnju 2015. zatražila od Ministarstva zaštite okoliša i prirode (u daljnjem tekstu: Ministarstvo) dostavu sljedećih informacija: „Koliko je u Hrvatskoj zabilježenih predmeta koji se odnose na odgovornost za štetu u okolišu u smislu Direktive 2004/35/EZ o odgovornosti za okoliš u pogledu sprječavanja i otklanjanja štete na okolišu (ELD Direktiva)?

Koja su sve tijela nadležna za postupanje u takvim predmetima? Da li su to ista tijela koja su nadležna za izdavanje dozvola za postrojenja odnosno izvođenje radova ili druge radnje povezane sa okolišem (npr. procjenu utjecaja na okoliš)? Iz kojih se razloga navedeni predmeti vode kao odgovornost za štetu u okolišu (zašto se podvode pod ELD režim)?

Da li se planiraju uvesti odredbe o objavi predmeta koji se odnose na odgovornost za štetu u okolišu, ili će i nadalje pristup takvim informacijama potpadati pod odredbe Aarhuške konvencije odnosno Zakona o pravu na pristup informacijama?“

Ministarstvo je odbilo zahtjev Zelene akcije s obrazloženjem da se tražena informacija ne smatra informacijom u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. Protiv rješenja o odbijanju zahtjeva za pristup informacijama Zelena akcija podnijela je žalbu Povjerenici za informiranje koja je žalbu usvojila.

Povjerenica za informiranje utvrdila je kako Zelena akcija u zahtjevu za pristup informacijama postavlja pitanja i traži objašnjenja i obrazloženja, što naizgled stvara privid kako Ministarstvo mora stvoriti novu informaciju kako bi joj odgovorilo. Međutim, Ministarstvo nije dokazalo da je pokušalo utvrditi postojanje informacije. Primjerice, pitanje „Koliko je u Hrvatskoj zabilježenih predmeta...“ može biti egzaktno i lako dostižan podatak ukoliko Ministarstvo vodi statistiku o navedenom, ili ukoliko se bez nerazmjernog utroška vremena ili sredstava može do takvog podatka doći. Jednako tako, pitanje „da li se planiraju uvesti odredbe o objavi predmeta...“ naizgled upućuje kako se traži stvaranje nove informacije davanjem stava o određenom pitanju službenika Ministarstva, međutim, ukoliko Ministarstvo posjeduje određen plan u obliku dokumenta ili drugog zapisa koji se odnosi na navedenu temu, može se reći da se radi o informaciji u zakonskom smislu definicije informacije.

Povjerenica za informiranje nadalje je napomenula da u ovom predmetu veliki značaj ima sadržaj zahtjeva za pristup informacijama, s obzirom da se odnosi na pitanje zaštite okoliša. Također je istaknula da Ministarstvo nije uzelo u obzir da je okoliš dobro od interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu čineći time informacije o okolišu informacijama od posebnog značaja i interesa za javnost.

4. RECIKLAŽNO DVORIŠTE MALA ŠVARČA, KARLOVAC

U prosincu 2015. godine na Zeleni telefon Eko Pana zaprimljen je poziv građanina koji se obratio za pomoć u svezi **izgradnje reciklažnog dvorišta** na lokaciji Mala Švarča.

Javna rasprava već je bila u tijeku. Obavijest bila je objavljena, ali **neistaknuta** na službenoj web stranici Grada Karlovca.

Prijavitelj slučaja je za gradnju je saznao tek kad ga je Grad obavijestio kako će biti izmješten (izvlašten) iz kuće u kojoj živi, jer će se preko njegove zemljišne čestice graditi pristupni put. Grad je potom je obavijestio i ostale (one koji stanuju u neposrednoj blizini).

Na zemljišnoj čestici predviđenoj za gradnju reciklažnog dvorišta nalaze se dva izvora vode, kao i potok koji se ulijeva u rijeku Mrežnicu. Izvori bi uslijed gradnje bili zatrpani, a reciklažno bi dvorište sezalo do samog potoka.

Građani su izrazili svoje nezadovoljstvo, nisu željeli dopustiti da se zatrpu izvori, a još manje da im se „odlaže smeće ispod njihovog prozora”.

Javna vlast se i u ovom slučaju „ogriješila” kako na odredbe o obvezi informiranja javnosti, tako i one o sudjelovanju. Način na koji su građani saznali za gradnju, dovoljno govori o tome koliko se javna vlast potrudila informirati ih o onome što planira, a činjenica da se javna rasprava održavala u predblagdansko vrijeme, a obavijest o istoj bila gotovo skrivena, ukazuje na to da se **javnost pokušala „zaobići”**.

Eko Pan je podnio svoje primjedbe/komentare, a građani uz pomoć i savjete Eko Pana isto su učinili sa svoje strane.

Naposlijetku je postignut kompromis na način da je Grad odustao od gradnje reciklažnog dvorišta na za to prvotno predviđenoj čestici te pri izboru nove lokacije zatražio prijedloge građana.

Konkretni slučaj vjerojatno bi bio još jedan u nizu negativnih primjera, odnosno primjera izigravanja javnosti da se sasvim slučajno nije saznalo i na vrijeme reagiralo. Iako su tijela javne vlasti dužna informirati građane te im omogućiti sudjelovanje u postupku donošenja odluke, ona to vrlo često ne čine. Upravo iz gore navedenog razloga – odluka je već unaprijed donesena, a na javnost se gleda samo kao na moguću smetnju pri njezinoj realizaciji.

Upravo stoga što se javna vlast vrlo često ponaša na gore opisan način, građani moraju biti aktivniji, sami tražiti informacije i na vrijeme reagirati. U suprotnom, dali su svoj prešutni pristanak.

5. MALA HIDROELEKTRANA DABROVA DOLINA

U svibnju 2016. godine Zeleni telefon Eko Pana zaprimio je niz poziva građana vezano uz **izgradnju mhe Dabrova dolina 1, u općini Tounj, na najvišem slapu (slap Šušnjar) rijeke Mrežnice**. Slap je visine oko 13 metara. Između dvije kaskade, u samom zavoju rijeke, okružio je maleno, ali duboko jezerce. Sa svake strane slapa, potpuno uklopljen u ambijent, nalazi se po jedan mlin.

Prema zaprimljenim prijavama i fotografijama s lokacije izgradnje te uvidom u Rješenje o prihvatljivosti zahvata na područje ekološke mreže Mrežnica-Tounjčica, bilo je vidljivo da **izvođač radova ne poštuje mjere ublažavanja** koje su istim propisane. Istovremeno, Eko Pan je na temelju informacija građana utvrdio da nositelj zahvata ima sve potrebne dozvole koje su izdane tijekom 2012. godine i kasnije. U vrijeme kad je nositelj zahvata započeo s realizacijom hidroelektrane (prije pristupanja EU), nije postojala obveza investitora prema hrvatskim propisima da za zahvat treba provoditi postupak procjene utjecaja na okoliš, već samo procjenu utjecaja na ciljeve očuvanja ekološke mreže. S obzirom na činjenicu da se postupak za mhe Dabrova dolina 1 provodio po starim i neusklađenim hrvatskim propisima u odnosu na EU pravnu stečevinu, za hidroelektranu nije proveden postupak procjene utjecaja na okoliš (dalje: PUO) nego „samo“ postupak glavne ocjene na ekološku mrežu.

Potrebno je istaknuti razliku ta dva postupka. S jedne strane PUO postupak procjenjuje utjecaj nekog zahvata na sve sastavnice okoliša (voda, zrak, šume, tlo, itd.) dok postupak ocjene prihvatljivosti zahvata ocjenjuje utjecaj „samo“ na ciljane vrste i staništa tog područja ekološke mreže, u ovom slučaju rijeke Mrežnice.

Nažalost, Eko Pan nije aktivno sudjelovao u postupku koji se od kraja 2012. godine vodio za mhe Dabrova dolina 1. Fokus djelovanja Eko Pana i partnerskih organizacija bio je prema rijeci Korani, kojoj u to vrijeme, a i danas, prijeti izgradnja niza hidroelektrana. Osim toga, Korana je tada bila nepravедno izbačena iz konačnog prijedloga ekološke mreže te je isključivo naporima organizacija civilnog društva kroz biogeografske seminare vraćena u ekološku mrežu. U tim trenucima kada su na snazi bili propisi koji omogućavaju izgradnju hidroelektrana ispod 5MW instalirane snage bez ikakve procjene utjecaja na okoliš i prema kojima Korana nije bila dio ekološke mreže, pokrenuto je nekoliko postupaka za realizaciju hidroelektrana na rijeci Korani. U svemu tome izgradnja, odnosno obnova stare mlinice kako se prikazivala mhe Dabrova dolina 1, čini se puno manjom prijetnjom u odnosu na višestruke prijetnje rijeci Korani. Tek izgradnjom mhe Dabrova dolina 1 svima postaje jasno kako se tu radi o izgradnji klasične male hidroelektrane na najvećem sedrenom slapu na

rijeci Mrežnici, dok je obnova mlinice, kako se prikazivala mhe Dabrova dolina 1, bila zapravo samo krinka.

S obzirom da je rijeka Mrežnica s ukupno **93 sedrena slapa** od izuzetne biološke i krajobrazne vrijednosti, udruga Eko Pan, uputila je inspekciji pri tadašnjem Ministarstvu zaštite okoliša i prirode (danas Ministarstvo zaštite okoliša i energetike) u svibnju 2016., molbu za hitnim inspekcijskim nadzorom te postupanje u skladu s ovlastima.

Odgovor inspekcije stigao je tek u kolovozu 2016. godine i to **nakon ponovljene prijave** Eko Pana, poslana u srpnju 2016. godine. U međuvremenu, članovi Eko Pana su u nekoliko navrata obišli lokaciju izgradnje mhe Dabrova dolina 1 te fotografije s terena poslali nadležnim službama i Ministarstvu zaštite okoliša i prirode. Fotografije s terena nastavile su dolaziti i od strane brojnih zabrinutih građana te je organizirana i građanska inicijativa „Volim Mrežnicu“.

Razlog kašnjenja odgovora inspekcije pomalo je bizarna činjenica da je inspekcija svoj odgovor poslala na e-mail adresu koju Eko Pan uopće ne koristi (niti ju je ikada koristio), umjesto na adresu s koje je prijava i poslana.

Prema zaprimljenim odgovorima inspekcije i JU „Natura Viva“ prilikom izgradnje nije došlo do povreda mjera ublažavanja propisanih Rješenjem o prihvatljivosti zahvata na ekološku mrežu. Zaprimljeni **odgovori** prema mišljenju Eko Pana **potpuno su odudarali** od stvarnih činjenica s terena.

Eko Pan je nakon dobivenih odgovora tražio neposredan **uvid u dokumente** (zapisnici i sl.) i činjenice koje su utvrđene u višekratnim nadzorima od strane inspekcije i JU „Natura Viva“.

Tijekom sljedećih godinu dana Eko Pan je u suradnji s partnerskim organizacijama pratio stanje na Šušnjarovom slapu i istraživao kako je moguće da se ne poštuju i nadziru mjere ublažavanja.

Nakon ponovne prijave u ljeto 2017. od strane WWF Adria i odgovora inspekcije u kojemu su iznesene nove činjenice došlo se do saznanja da je u postupku glavne **ocjene ipak došlo do povrede propisa**.

Naime, prema novim saznanjima, gotovo godinu dana nakon pravomoćnog rješenja za ekološku mrežu, Karlovačka županija je temeljem zahtjeva investitora donijela **izmijenjeno i dopunjeno rješenje**.

ŠTO JE TU SPORNO?

Prema Zakonu o općem upravnom postupku (čl. 13.) rješenje nije moguće mijenjati nakon što ono postane pravomoćno. Međutim, moguće je propisati zakonom razloge za izmjenu pravomoćnog rješenja pod uvjetom da se

poštuje svrha i temeljne odredbe Zakona o općem upravnom postupku. Mogućnost izmjene rješenja propisana je Zakonom o zaštiti prirode na vrlo općenit način i upitno je je li takva odredba zbog svoje nepreciznosti u skladu sa Zakonom o općem upravnom postupku. ... Novo i izmijenjeno rješenje postalo je pravomoćno. Na temelju takvog rješenja izdane su i kasnije dozvole (lokacijska, građevinska).

ŠTO KAŽE VAŽEĆA REGULATIVA?

Za sve hidroelektrane je potrebno provesti postupak ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš (dalje: OPUO) što prema staroj regulativi nije bilo potrebno. Za izgrađenu hidroelektranu provedena „samo“ procjena utjecaja na ekološku mrežu.

ŠTO TO ZNAČI U PRAKSI?

Nažalost, obzirom da su istekli svi zakonom predviđeni rokovi i potrebni preduvjeti donesena rješenja i kasnije dozvole, nije moguće osporavati pravnim putem.

SLUČAJ MALE HIDROELEKTRANE DORA I POVEZNICA S MHE DABROVA DOLINA 1

Tijekom 2016. godine pokrenut je postupak ocjene o **potrebi procjene utjecaja na okoliš** za izgradnju mhe Dora na rijeci Mrežnici na istoj lokaciji kao i mhe Dabrova dolina 1., također na Šušnjarovom slapu s druge strane obale.

Ono što je značajno i zanimljivo, ovaj postupak je vođen prema trenutno važećim propisima te je investitor svoj zahtjev za UPUO morao podnijeti Ministarstvu kao nadležnom tijelu, a ne Karlovačkoj županiji kao što je bilo u slučaju za Dabrovu dolinu. Eko Pan, građani Duga Rese i partnerske organizacije uključili su se u postupak davanjem svojih komentara. Ministarstvo je u provedenom postupku utvrdilo da je za planiranu mhe Dora potrebno provesti postupak procjene utjecaja zahvata na okoliš zajedno s glavnom ocjenom prihvatljivosti na ekološku mrežu.

ŠTO NAM OSTAJE ZA ZAKLJUČITI?

Zbog razloga što Republika Hrvatska u trenutku pristupanja EU nije imala usklađen pravni okvir s EU pravnom stečevinom (nap. u prvom redu s Direktivom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš), pokrenuti i provedeni postupci za male hidroelektrane (2012/2013) izbjegli su potpuno PUO postupak, a posljedice toga možemo vidjeti na primjerima iz prakse koji su se uspjeli realizirati.

Dabrova dolina - prije i poslije
Foto: Mario Halar

6. DEVASTACIJA RIJEKE KRUPA

U rujnu 2016. godine, udruge BIOM, Eko Pan, HDZPP i WWF Adria su se ujedinile i poslale zajedničko mišljenje o planiranoj mhe Krupa na rijeci Krupi u Zadarskoj županiji, protiveći se korištenju te rijeke u hidroenergetske svrhe.

Rijeka Krupa je najveća pritoka rijeke Zrmanje i sastavni dio Parka prirode Velebit. Ujedno je i dio europske ekološke mreže Natura 2000. Izgradnja hidroelektrane u zaštićenom području imala bi velik utjecaj na ekologiju i prirodne karakteristike, zbog kojih je područje i stavljeno pod domaću i međunarodnu zaštitu.

Prema opisu zahvata, privatni investitor planira sagraditi hidroelektranu snage 1,6 MW. Radovi uključuju pregradnju rijeke branom 1,5 m visine i 45 m dužine, preusmjeravanje toka rijeke cjevovodom kroz brdo na turbinu u dužini od 170 m, reguliranje dna rijeke u površini od 2.000 m² (otprilike pet košarkaških igrališta) te podzemni kanal kojim bi se hidroelektrana spojila na trafostanicu (nepoznate duljine). Provedba ovih radova značajan je zahvat u kanjonu rječice Krupe. A da bi projekt bio zanimljiviji, investitor ne planira nove pristupne putove na ovom prilično nepristupačnom terenu, već radove planira izvoditi uz pomoć helikoptera. Iako je upitna i sama ekonomska isplativost izvođenja ovih radova pomoću helikoptera, investitor se ni u jednom trenutku nije zapitao o utjecaju buke, vrtloga zraka, te samih ispušnih plinova na prirodu i životinjski svijet ovog zaštićenog područja.

*Iznenadeni smo lošom kvalitetom elaborata zaštite okoliša za zahvat mHE Krupa, koji zbog loše kvalitete, niza propusta i nedostatka ključnih podataka za utvrđivanje utjecaja na prirodu i okoliš rijeke Krupe te na Park prirode Velebit, nije ni trebao izaći u javnost. Stručno vodstvo Parka također je protiv izgradnje mHE Krupa, što su jasno rekli i samom investitoru kad je predstavljao projekt upravi Parka, istaknula je **Irma Popović Dujmović**, koordinatorica projekata u WWF Adria.*

Ne samo da se gradnjom uništavaju zaštićena područja, već se ovakvim planovima poništava i sama svrha i koncept zaštićenih područja. Koji je smisao da nešto proglasimo parkom prirode, ako poslije uništavanje temeljnih prirodnih fenomena zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje.

*Ne samo da se gradnjom uništavaju zaštićena područja, već se ovakvim planovima poništava i sama svrha i koncept zaštićenih područja. Koji je smisao da nešto proglasimo parkom prirode, ako poslije uništavanje temeljnih prirodnih fenomena zbog kojih je proglašeno zaštićeno područje. Hidroelektrane ne bi trebale ići u istoj rečenici sa zaštićenim područjima te je potrebno ovakve štetne projekte odbaciti kako bi zaštitili prirodnu baštinu koja je i osnova za razvoj lokalnog stanovništva, rekao je **Tibor Mikuška**, voditelj projekata u Hrvatskom društvu za zaštitu ptica i prirode.*

*Vrlo svježe iskustvo s rijeke Mrežnice i njenog slapa Šušnjar, na kojem se nažalost izgradila mala hidroelektrana, koja je prouzrokovala degradaciju tog lokaliteta i nagrđivanje krajolika, pokazuje da kad se jednom dozvoli gradnja malih hidroelektrana na takvim mjestima, vrlo se brzo zaboravi na uvjete zaštite prirode i okoliša. Stoga pozivamo Vladu i odgovorne institucije da ne trebaju ni razmatrati, a kamoli dozvoliti, takve projekte na najvrjednijim i najljepšim hrvatskim rijekama, zaključio je **Denis Frančišković** iz udruge Eko Pan.*

Uz podršku stručnih mišljenja i lokalne zajednice te jasno protivljenje projektu od strane stručnog vodstva Parka prirode Velebit, kampanja za očuvanje rijeke Krupe dobila je značajnu medijsku podršku te je u siječnju 2017. godine tvrtka Hidroenergetska postrojenja d.o.o. obavijestila Ministarstvo zaštite okoliša i energetike da odustaje od postupka ocjene o potrebi procjene utjecaja na okoliš za izgradnju male hidroelektrane na rijeci Krupi (mhe Krupa). Time je investitor de facto **odustao od projekta** u Parku prirode Velebit, što su pozdravile brojne hrvatske udruge za zaštitu prirode.

Odluka investitora, u ovom slučaju bila je jedina ispravna i u skladu s potrebom očuvanja sedrenih barijera kao temeljnih vrijednosti Parka prirode Velebit.

Ušće Krupe u Zrmanje

Foto: Goran Šafarek

7. NASIPAVANJE U MATULJIMA

Slučaj se dogodio u Matuljima (iznad Opatije) u ulici Osojnaki, a prijavljen je u lipnju 2017. godine.

Susjed prijavitelja nasipava svoj teren. Nasipava bez dozvole i bez suglasnosti, ili upozorenja susjeda. Kako je na svoj teren **u vis podignuo otprilike 15 metara raznog otpada**, kuća prijavitelja izgleda kao da je u rupi, ispod razine otpada. Kad je prijavitelj pokušao otvoriti vrata svog stana, u prizemlju ispred njega se nalazio oko 5 metara visoki nasip. Prijavitelj je sam pokušao doći do Komunalnog redara, no ovaj mu je odgovorio kako nema ovlasti za postupanje. Udruga Žmergo, koja je zaprimila prijavu, slučaj je prosljedila nadležnim inspekcijama (komunalnoj, građevinskoj i okolišnoj) te policiji.

Udruga je također informirala Komunalnu inspekciju o ovlastima koje ima - prenesene su joj ovlasti građevinske inspekcije u slučajevima gradnje za koju nije potrebna građevinska dozvola.

8. KRUZER U OPATIJI

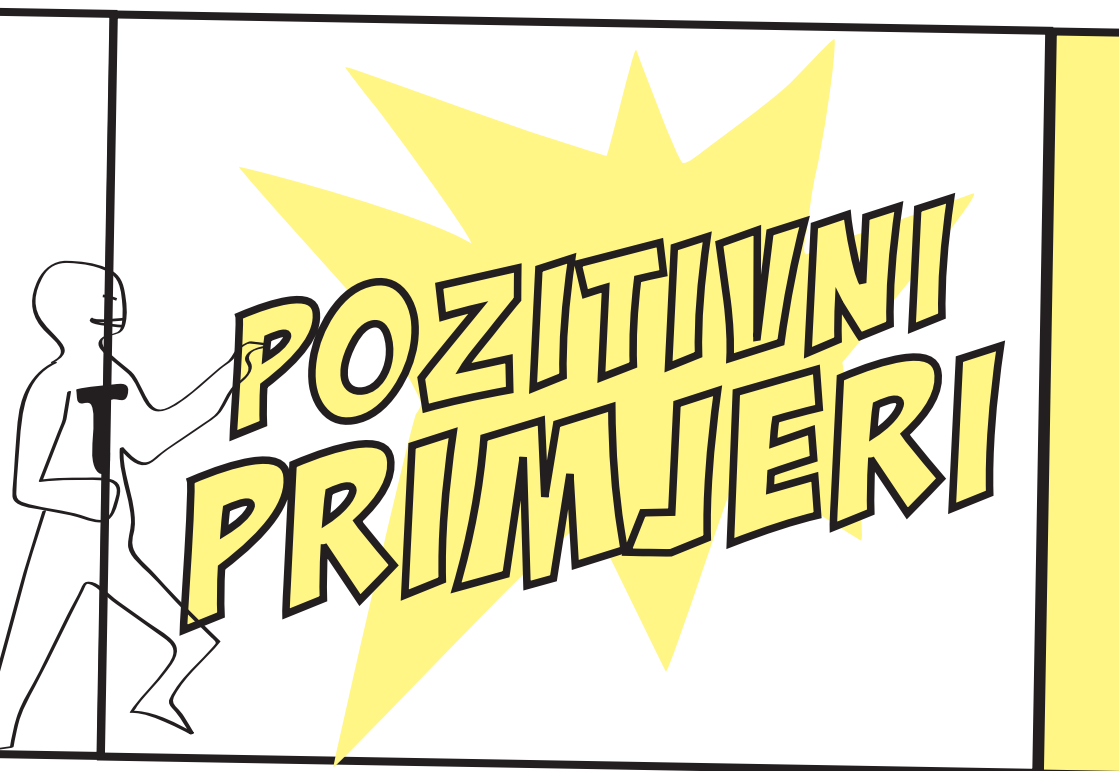
Na Zeleni telefon udruge Žmergo, u lipnju 2016. godine došla je prijava: kruzer u Opatiji ispuštao bijelo pjenu. Prijavitelj koji se tamo kupao je dobio osip. Slučaj je ODMAH prijavljen javnom zdravstvu, okolišnoj inspekciji, odjelu komunalnog redarstva, Ministarstvu poljoprivrede, Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture.

Javno zdravstvo odbilo izaći na teren, jer nemaju nalog. Komunalno redarstvo također, jer nije u njihovoj nadležnosti. Ministarstvo poljoprivrede predmet je prosljedilo Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture te Ministarstvu zaštite okoliša i energetike.

Nakon nekoliko dana stigao je odgovor Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture:

Inspekcija će biti obaviještena. Ali, lijepo Vas molim ubuduće samo izbacite pozivanje na Zakon o pravu na pristup informacijama kao što se činili dosad, jer Vaši upiti su upiti građana i tako se i rješavaju. Naime, sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, 25/13. i 85/15.) slijedi se određena procedura postupanja koja ima zakonski rok, te isto tako pozivanje na određeno postupanje, što u biti znači stvaranje nove informacije (informacija ne postoji u gotovom obliku u trenutku slanja zahtjeva) kao što činite, ne smatra se zahtjevom za pravo na pristup informacijama, te formalno-pravno sukladno članku 23. stavku 5. točki 4. Zakona o pravu na pristup informacijama („Narodne novine“, 25/13. i 85/15.) tijelo javne vlasti rješenjem odbija takav Vaš zahtjev. Odnosi tijela javne vlasti i korisnika bi se trebali temeljiti na suradnji i međusobnom pružanju pomoći, tako da još jednom apeliram da prijave šaljete kao upite građana.

Izlazak na teren izvršen je prekasno i ništa nije pronađeno.

Iako se ponekad čini kako je rješavanje okolišnih problema i donošenje odluka na transparentan način nemoguća misija, ili u najmanju ruku izuzetno dugotrajan proces, na zadovoljstvo našeg T-mana, postoje dobri primjeri. Ovdje izdvajamo tek nekoliko, svi redom dovoljno pozitivni da održe motivaciju vama, nama i svima koji vjeruju kako ovaj svijet treba i može biti bolji.

SPALIONICA U ZAGREBU – PRITISAK JAVNOSTI

Nakon što je grad Zagreb preko 20 godina uporno zagovarao izgradnju štetne spalionice otpada u Zagrebu, a Zelena akcija u suradnji s brojnim građanima jednako toliko dugo i uporno upozoravala na štetnost ovog projekta, **Gradska skupština grada Zagreba u rujnu 2017. godine donijela je odluku o izbacivanju spalionice iz zagrebačkog Prostornog plana.**

„Pozdravljamo ovu odluku! Uporni pokušaji izgradnje spalionice otpada glavni su uzrok brojnih problema s otpadom s kojima se godinama susreću građani/ke Zagreba. Nakon više od 27 godina naše kampanje kojom osporavamo spaljivanje komunalnog otpada u Zagrebu, gradske su vlasti napokon popustile pred otporom javnosti. Ovo je vrlo važan korak naprijed u kaotičnom sustavu gospodarenja otpadom u Zagrebu. Ovo je i važan dan za Zelenu akciju jer se naša dugogodišnja upornost isplatila te se napokon pokazalo da smo od početka bili u pravu“, izjavio je Marko Košak iz Zelene akcije.

Loš i nedostatan sustav odvajanja otpada, nepravедna naplata odvoza otpada, brojna ilegalna odlagališta i neprikladno odlaganje otpada na odlagalištu Jakuševac samo su neki od brojnih problema koji su nastali zbog uporne želje za izgradnjom spalionice. Osim iz Prostornog plana, spalionicu je potrebno hitno izbaciti i iz ostalih prostorno planskih dokumenata Zagreba te izraditi novi Plan gospodarenja otpadom kojim će se uspostaviti kvalitetan sustav odvajanja, recikliranja i kompostiranja otpada prilagođen građanima i u funkciji zaštite okoliša.

GRAD IVANEC – TRANSPARENTNO UPRAVLJANJE

U okviru srodnog projekta, „**Partnerstva za okoliš: Razvoj kapaciteta u zaštiti okoliša javnog i civilnog sektora u Hrvatskoj kroz primjenu servisa Zelenog telefona**“, udruga Eko Pan, zajedno s projektnim partnerima, provela je detaljno istraživanje o strukturi, načinima, postupcima i sredstvima za rad tijela lokalne i državne vlasti kao i o transparentnosti u radu i načinima informiranja građana.

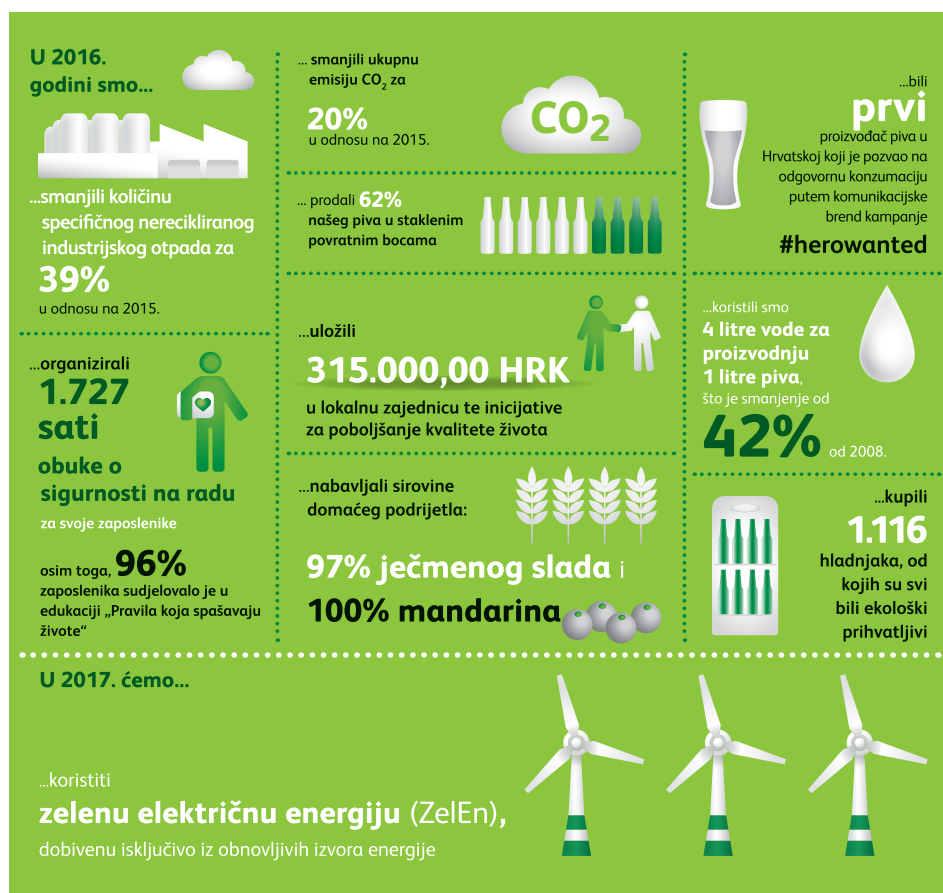
Kao jedna od visoko transparentnih jedinica lokalne samouprave istaknuo se **Ivanec** u Varaždinskoj županiji. Službene web stranice Grada Ivanca jednostavno su formirane kako bi posjetitelju omogućile što lakše snalaženje. Važne odluke i dokumenti Grada, informacije za investitore kao i obrasci za pristup informacijama dostupni su već na naslovnoj stranici. Zanimljivo je kako se osim obrasca Zahtjeva za pristup informacijama na stranicama Grada Ivanca nalazi i obrazac za Ponovljeni pristup informacijama, što je vrlo pohvalno. Na stranici postoje i dvije rubrike: Građani pitaju i Prijavite štetu, što dodatno stvara dojam postojanja volje vlasti za stvarnim dijalogom s građanima. Općenito, stranica Grada prezentira lokalnu vlast kojoj je stalo da informacije budu predočene jasno i da dođu do svih građana. Tome doprinosi i činjenica da Grad Ivanec tiska Ivanečke novine, koje besplatno dobiva svako kućanstvo. Uz sve navedeno, Ivanec se svake godine aktivno uključuje u kampanju Zelena čistka, zahvaljujući kojoj se broj divljih odlagališta na području općine Ivanec značajno smanjio.

Nadamo se kako ovako dobar primjer transparentnog upravljanja u budućnosti neće biti slučajnost već uobičajena praksa jedinica lokalne samouprave.

HEINEKEN: ODRŽIVOST = SASTAVNI DIO POSLOVANJA

Kad je riječ o transparentnom upravljanju prirodnim resursima, najčešće se bavimo načinima na koje tijela državne, ili lokalne vlasti informiraju i uključuju građane, međutim, kako bi se ostvarilo dugotrajno dobro upravljanje, potrebna je **suradnja na razini svih sektora**. Privatni sektor ima značajnu ulogu u određenoj lokalnoj zajednici. Doprinosi ekonomskom razvoju, ali i koristi određene resurse. Osim toga, nalazi se u poziciji trajnog, ili privremenog "stanovnika" lokalne zajednice pa bi uspostavljanje i održavanje dobrosusjedskih odnosa trebao biti interes svake tvrtke koja ima namjeru ostaviti pozitivan trag u društvu. Pivarska industrija u Karlovcu ima dugu tradiciju, a tvrtka HEINEKEN Hrvatska posljednjih godina pokazuje izuzetnu brigu o lokalnoj zajednici. Tvrtka ima donacijski natječaj kojim je omogućila provedbu niza vrijednih projekata. Uprava i djelatnici tvrtke uključuju se u volonterske i humanitarne aktivnosti. Tvrtka je podržala organizaciju međunarodnih volonterskih kampova Eko Pana te inicirala provedbu Dana V, volonterske akcije čišćenja obale i dna rijeke Kupe u široj zoni lokacije tvrtke. Konačno, tvrtka brine i o energetske učinkovitom poslovanju te iz godine u godinu pokazuje sve bolje rezultate.

HEINEKEN Hrvatska dio je kompanije HEINEKEN, najinternacionalnijeg proizvođača piva na svijetu, a održivo i odgovorno poslovanje s posebnim naglaskom na zaštitu okoliša integralan je dio kompanijske strategije „Stvaramo bolji svijet”. Ova strategija fokusira se na šest ključnih područja: zaštita izvora pitke vode, smanjenje emisije CO₂, održiva nabava, promicanje odgovorne konzumacije alkohola, promicanje zaštite zdravlja i sigurnosti na radu te suradnja s lokalnom zajednicom. O napretku i postignućima kompanija redovno izvještava svoje dionike među kojima su zaposlenici, mediji, nevladine organizacije, vlasti, različite institucije, dobavljači te kupci. Najvažnija postignuća kompanije HEINEKEN Hrvatska u području održivosti za 2016. godinu sažeta su u infografici.

MALI RJEČNIK JAVNOSTI ZAINTERESIRANE ZA SUDJELOVANJE U PROCESIMA DONOŠENJA ODLUKA O UPRAVLJANJU PRIRODNIM RESURSIMA

STRATEŠKA PROCJENA UTJECAJA PLANA I PROGRAMA NA OKOLIŠ (SPUO)

Zakonom o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 110/07), Uredbom o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš (Narodne novine, broj 64/08) i Pravilnikom o povjerenstvu za stratešku procjenu (Narodne novine, broj 70/08) propisana je provedba postupka strateške procjene plana i programa na okoliš. Strateška procjena obvezno se provodi za plan i program koji se donosi na državnoj i područnoj (regionalnoj) razini iz područja: poljoprivrede, šumarstva, ribarstva, energetike, industrije, rudarstva, prometa, telekomunikacija, turizma, gospodarenja otpadom i gospodarenja vodama te za prostorni plan županije i Prostorni plan Grada Zagreba.

Strateška studija je stručna podloga koja se prilaže uz plan i program i obuhvaća sve potrebne podatke, obrazloženja i opise u tekstualnom i grafičkom obliku. Strateškom studijom se određuju, opisuju i procjenjuju vjerojatno značajni utjecaji na okoliš koji mogu nastati provedbom plana ili programa uključujući varijantna rješenja koja uzimaju u obzir ciljeve i obuhvat toga plana i programa.

PROCJENA UTJECAJA ZAHVATA NA OKOLIŠ (PUO)

Zakonom o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 110/07), Uredbom o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 64/08) te Uredbom o izmjenama i dopunama Uredbe o procjeni utjecaja zahvata na okoliš (NN 67/09) propisana je provedba postupka procjene utjecaja zahvata na okoliš. U postupku procjene utjecaja na okoliš procjenjuju se mogući značajni utjecaji na okoliš namjeravanog zahvata kako bi se ti utjecaji sveli na najmanju moguću mjeru i postigla najveća moguća očuvanost kakvoće okoliša, i to usklađivanjem i prilagođavanjem zahvata s prihvatnim mogućnostima okoliša na određenom području. Postupak procjene provodi se već u ranoj fazi planiranja zahvata i to prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za zahvat za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

RAZLIKA PUO - SPUO

PUO se provodi za točno određeni zahvat, na određenoj lokaciji dok se SPUO provodi za plan ili program (dokument).

Ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu (OPZP)

Za one zahvate za koje su PUO i SUO obvezni, u skladu sa praksom u EU, nova hrvatska legislativa u zaštiti okoliša objedinjuje postupak OPZP s postupkom procjene utjecaja zahvata na okoliš (PUO) (Uredba o procjeni utjecaja zahvata na okoliš NN 64/08) odnosno Strateške procjene u utjecaja zahvat na okoliš (SUO), (Uredba o strateškoj procjeni utjecaja plana i programa na okoliš NN 64/08).

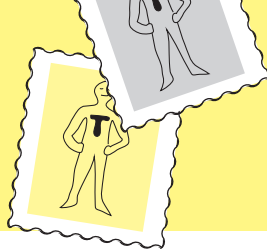
Važno je napomenuti da iako su ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu (EU Habitats directive (92/43/EEC)), procjena utjecaja na okoliš (EIA directive) i strateška ocjena utjecaj na okoliš (SEA Directive) slični u strukturi i imaju dosta poveznica, no to su različiti postupci s drugačijim ciljevima te PUO/SUO ne može zamijeniti niti jedan dio OPZP-a i obrnuto.

Ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu ne bavi se ocjenom utjecaja zahvata na sve elemente biološke i krajobrazne raznolikosti ili nekog područja kao što je to slučaj pri procjeni utjecaja zahvata na okoliš. Čak je i obavezno poglavlje PUO-a o bioraznolikosti puno šireg opsega (sve vrste i staništa na području studije) nego OPZP koji ocjenjuje prihvatljivost zahvata samo za vrste i staništa koji su ciljevi očuvanja nekog područja NATURA 2000 i utjecaj na njegov integritet. Međutim, OPZP mora napraviti detaljnu ocjenu (koristeći princip predostrožnosti) i dati jasan zaključak - da li je plan ili projekt prihvatljiv ili ne (odnosno da li negativan utjecaj na NATURA 2000 područje postoji ili ne).

ELABORAT ZAŠTITE OKOLIŠA

Elaborat zaštite okoliša izrađuje se za zahvate za koje se ne provodi postupak procjene utjecaja na okoliš, sukladno članku 116. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 110/07) a izrađuju ga pravne osobe ovlaštene za obavljanje stručnih poslova zaštite okoliša.

ADRESAR

Zeleni telefon: 072 123 456

Zelena akcija

Sjedište: Frankopanska 1, Zagreb

Tel/fax: 01/ 4812 225, 072 123 456

E-mail: zeleni-telefon@zelena-akcija.hr, jasna@zelena-akcija.hr

Web: <http://www.zelena-akcija.hr>

Eko Pan

Sjedište: Struga 1, Karlovac

Tel/fax: 047/ 614 063, 072 123 456

E-mail: eko_pan@inet.hr

Web: <http://www.eko-pan.hr>

Žmergo

Sjedište: Viktora Cara Emina 3, Opatija

Tel/fax: 051/ 271 459, 072 123 456

E-mail: zelenitelefon@zmergo.hr

Zelena Istra

Sjedište: Gajeva 3, Pula

Tel/fax: 052/ 506 065, 072 123 456

E-mail: irena.burba@zelena-istra.hr, zelena-istra@zelena-istra.hr

Web: <http://www.zelena-istra.hr>

Sunce

Sjedište: Obala HNP 7, Split

Tel/fax: 021/ 360 779, 072 123 456

E-mail: info@sunce-st.org

Web: <http://www.sunce-st.org>

Nobilis

Sjedište: A. Schulteissa 19, Čakovec

Tel/fax: 040/ 343 646, 072 123 456

E-mail: zeo.nobilis@ck.t-com.hr, zeleni.telefon@yahoo.com

Web: <http://www.nobilis.hr>

Eko Zadar

Sjedište: Ul. Špire Brusine 12, Zadar

Tel/fax: 023/ 300 119, 072 123 456

E-mail: desk@ekozadar.hr

Web: <http://www.ekozadar.org>

Zeleni Osijek

Sjedište: Opatijska 26f, Osijek
Tel/fax: 031/ 565 180, 072 123 456
E-mail: zeleniosijek@zeleni-osijek.hr
Web: <http://www.zeleni-osijek.hr>

Ekološka udruga Krka-Knin

Sjedište: 7. Gardijske brigade br. 13, Knin
Tel/fax: 022 664 608 072 123 456
E-mail: ekoloska.udruga.krka@si.t-com.hr
Web: <http://www.eu-krka-knin.hr>

POVJERENIK ZA INFORMIRANJE

Jurišićeva 19, 10000 Zagreb
Telefon: 01 4609 041
Fax: 01 4609 096
Internet: www.pristupinfo.hr
e-mail: ppi@pristupinfo.hr

URED PUČKE PRAVOBRANITELJICE

Trg hrvatskih velikana 6, 10000 Zagreb
Tel: +385 1 4851 855, 385 1 4851 853
Fax: +385 1 6431 628
info@ombudsman.hr

E-SAVJETOVANJA

<https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/Dashboard>

NADLEŽNE INSPEKCIJE

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike

<http://www.mzoip.hr/hr/inspekcija/nadzor-zastite-okolisa.html>

Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja

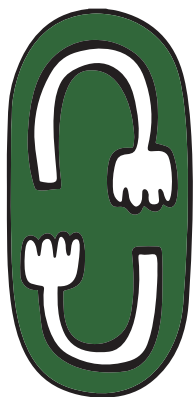
Građevinska inspekcija
Broj telefona centrale: 01 3712 777
Faks: 01 3712 713
E-pošta: gradjevinska.inspekcija@mgipu.hr

Ministarstvo poljoprivrede

(veterinarska inspekcija, poljoprivredna inspekcija, fitosanitarna inspekcija, ribarska inspekcija)
<http://www.mps.hr/hr>

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

<http://www.mppi.hr/>
info@mmpi.hr

LOKALNA PARTNERSTVA ZA TRANSPARENTNO UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA

LOCAL PARTNERSHIP FOR TRANSPARENT
MANAGEMENT OF NATURAL RESOURCES

Ova je brošura izrađena u okviru projekta "Lokalna partnerstva za transparentno upravljanje prirodnim resursima", koje je nositelj udruga Eko Pan, u partnerstvu s udrugama Žmergo i Zelena akcija i u suradnji s brojnim jedinicama lokalne samouprave, Pravnim fakultetom u Rijeci i Fakultetom za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu. Cilj projekta je poboljšanje transparentnosti procesa donošenja odluka u pitanjima zaštite okoliša. Ostvarivanje čvrstih partnerstava, kao i aktivno uključivanje građana u zaštitu okoliša, temelj je očuvanja biološke raznolikosti.

Tijekom trajanja projekta održale su se radionice o gospodarenju otpadom, seminar o značaju transparentnog upravljanja prirodnim resursima, javne rasprave o aktualnim okolišnim pitanjima, konferencija o dijalogu za dobro upravljanje prirodnim resursima. Provedeno je i istraživanje o razini informiranosti i znanja građana o pravnim alatima o rješavanju problema u okolišu. Jedna od fokus grupa ovog istraživanja bili su studenti prava i zaštite okoliša. Rezultati istraživanja pokazali su da je razina znanja kod svih ispitanih vrlo niska. Ovi su rezultati oblikovali i sadržaj dviju projektnih aktivnosti namijenjenih studentima - seminar i radionice naziva "Kreiranje javnih politika na lokalnoj razini". Ova brošura tiska se u dvije verzije: kao priručnik za studente (opsežnija verzija) i priručnik za građane (skraćena verzija), s ciljevima povećanja interesa studentata za bavljenje okolišnim pravom i poticanja aktivnog uključivanja građana u rješavanje problema u okolišu i sudjelovanje u procesima donošenja odluka.

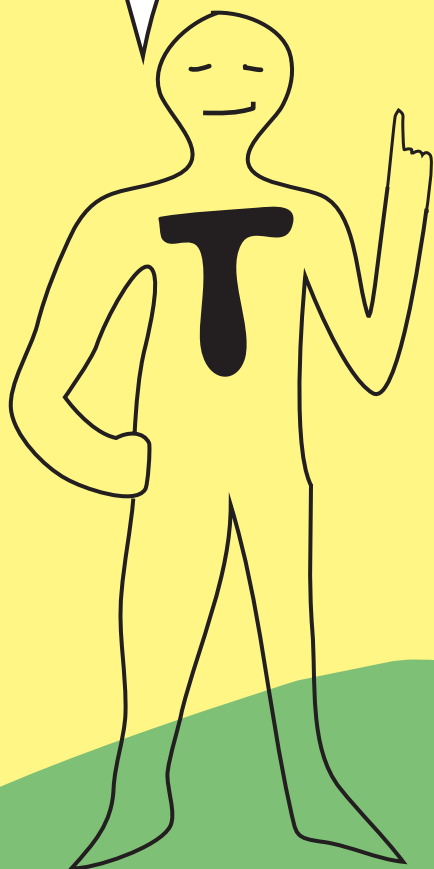
Ukupna vrijednost projekta je 187.952,43 eura.

Projekt financira Europska unija, a sufinancira Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Izradu ove brošure financijski je podržala i tvrtka Heineken Hrvatska.

UKLJUČITE SE I DJELUJTE
POZITIVNO ZA OKOLIŠ,
JER NITKO DRUGI TO NEĆE
UČINITI UMJESTO VAS!

Lokalna Partnerstva
za Transparentno
Upravljanje Prirodnim
Resursima

Projekt provode / Project implemented by:

Projekt financira/
Project is funded by:

Europska unija

Projekt sufinancira/
Project is co-funded by:

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Suradnici / Associates:

FAKULTET ZA MENADŽMENT
U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
GRADJA HRVATSKA

Ova publikacija izrađena je uz pomoć Europske unije i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Europsku uniju čini 28 zemalja članica koje su odlučile postupno povezivati svoja znanja, resurse i sudbine. Zajednički su, tijekom razdoblja proširenja u trajanju od 50 godina, izgradile zonu stabilnosti, demokracije i održivog razvoja, zadržavajući pritom kulturnu raznolikost, toleranciju i osobne slobode.

Europska unija posvećena je dijeljenju svojih postignuća i svojih vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost Pana, udruge za zaštitu okoliša i prirode te se ne može smatrati službenim stavom Europske unije kao ni Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

EUROPSKA UNIJA

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge